

Työ- ja elinkeinoministeriö

**MATKAILUELINKEINOJA KOSKEVIEN VEROLUONTEISTEN
MAKSUJEN ALENTAMISEN VAIKUTUKSET YRITYSTEN
KANNATTAVUUTEEN JA KASVUUN**

Raportti

1412-D2550

8.6.2009

SISÄLLYSLUETTELO

1	TAUSTAA	2
2	MATKAILUYRITTÄMISTÄ KOSKEVA SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖ	3
2.1	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	3
2.2	Anniskelu ja tupakan myynti	4
2.3	Viihdetarjonta	5
2.4	Matkapakettien myynti	6
2.5	Ohjelmapalvelut	7
2.6	Välinevuokraus	9
2.7	Yhteenveto matkailuyrittämistä koskevasta lainsäädännöstä	9
3	MATKAILUELINKEINOON KOHDISTUVIA KESKEISIÄ VEROJA JA VEROLUONTEISIA MAKSUJA JA NIIDEN VAIKUTUKSIA YRITYSTOIMINNAN KANNATTAVUUTEEN	10
3.1	Arvonlisävero	13
3.2	Sähkövero	15
3.3	Kiinteistövero	16
3.4	Auto- ja polttoainevero	17
3.5	Alkoholivero	18
3.6	Väylävero	18
3.7	Vesimaksu ja jätevesimaksu	19
3.8	Ravitsemusliikkeen valvontamaksut	19
3.9	Anniskelulupamaksut	20
3.10	Tupakkatuotteiden myyntilupa	21
3.11	Tekijänoikeusmaksut	21
3.12	Valmismatkalain mukainen vakuusvelvoite sekä valvonta- ja rekisteröitymismaksu	21
3.13	Lentoyhtiöiltä perittävät maksut	22
3.14	Muut maksut ja hallinnolliset kulut	23
3.15	Esimerkkejä	24
4	SELVITYS KILPAIJAMAIDEN VALTION VAIKUTUKSISTA MATKAILUYRITTÄMISEN TOIMINTAYMPÄRISTÖÖN	27
4.1	Ruotsi	27
4.2	Itävalta	28
4.3	Irlanti	29
4.4	Yhteenveto	30
5	TOIMENPIDE-EHDOTUKSET	32
5.1	ALV-luokkien tulkinta ja selkeyttäminen	32
5.2	Ravintolapalveluiden (ei alkoholi) arvonlisäverotuksen alentaminen	33
5.3	Sähköveron alentaminen	34
5.4	Kiinteistöveron lasku	35
5.5	Valmismatkalain mukaisen vakuusvelvoitteen muuttaminen	36
5.6	Väyläverolle katto	36
6	JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	37

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

MATKAILUELINKEINOJA KOSKEVIEN VEROLUONTEISTEN MAKSUJEN ALENTAMISEN VAIKUTUKSET YRITYSTEN KANNATTAVUUTEEN JA KASVUUN

1 TAUSTAA

Selvitystyö matkailuelinkeinoja koskevien veroluonteisten maksujen alentamisen vaikutuksista yritysten kannattavuuteen ja kasvuun on yksi Suomen matkailustrategian toimenpide.

Sen tavoitteena on saada kokonaiskuva valtion säädösten ja määräysten vaikutuksista ja kustannuksista matkailuelinkeinolle ja nostaa esille epäkohdat, jotka vaikeuttavat matkailuyritystoimintaa ja hidastavat kasvua.

Lopullisena tavoitteena on pyrkiä hankkeen avulla osoittamaan, että epäkohdista poistamalla matkailuyrittäjyyden toimintaedellytykset ja mahdollisuudet kasvuun parantuvat.

Työn tilaaja on työ- ja elinkeinoministeriö ja toteuttajaksi valittiin FCG Planeko Oy. Projektin vastuullisena johtajana toimi Minna Kurttila FCG:n Rovaniemen aluetoimistosta. Työssä on käytetty asiantuntijoina Ulla Huovista, Vesa Kokkosta ja Leo Pitkästä. Tilaajan puolelta yhteyshenkilönä toimi erityisasiantuntija Lea Häyhä. Työ toteutettiin helmi-toukokuussa 2009, luovutettiin tilaajalle 8.6.2009 ja julkistettiin Matkailun ajankohtaisseminaarissa Helsingissä 9.6.2009.

Matkailuelinkeinon näkemyksiä koottiin toteuttamalla henkilökohtaisia haastatteluja ja sähköinen kysely. Lisäksi järjestettiin työpaja Helsingissä 11.5.2009. Työlle nimetty ohjausryhmä kokoontui viisi kertaa. Ryhmän jäseniä olivat

- Lea Häyhä, pj.	TEM
- Veli-Matti Aittoniemi	MaRa ry
- Taneli Kokkila	MEK
- Ulla Huovinen	UH Consulting/Baobab Ay
- Leo Pitkänen	FCG-konsultti, Leo Pitkänen Oy
- Vesa Kokkonen	FCG Efeko Oy
- Pauli Santala	FCG Planeko Oy
- Minna Kurttila	FCG Planeko Oy

2 MATKAILUYRITTÄMISTÄ KOSKEVA SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖ

Suomessa on pääsääntöisesti voimassa elinkeinovapaus eli vapaus harjoittaa laillista ja hyvän tavan mukaista elinkeinoa. Elinkeinolaissa (**Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 122/1919**) tätä vapautta on rajoitettu ns. ohjesääntöisten elinkeinojen osalta. Lain 3 §:ssä on luettelo elinkeinoista, joita lainsäädännössä säädellään tarkemmin ja joiden kohdalla edellytetään ennakkotoimia ennen yritystoiminnan aloittamista. Ennakkovaatimukset voivat olla joko luvan edellyttämistä, ennakkotarkastuksen mahdollistavan ilmoituksen tekemistä tai toiminnan turvaavan vakuuden vaatimista. Matkailualaa sivuavia ohjesääntöisiä elinkeinoja ovat seuraavat (elinkeinolaki 3§):

- alkoholipitoisten aineiden valmistus, maahantuonti, myynti, kuljetus ja varastossa pito
- ravintolan-, yömajan-, kahvilan- ja biljardinpito sekä muut senkaltaiset liikkeet
- yleisön käytettäväksi aiottujen rautateiden perustaminen ja käyttäminen
- moottoriajoneuvojen ja muiden omin voimin kulkevien koneiden käyttäminen
- ilma-alusten käyttäminen... sekä lentopaikan pito
- sirkus-, varietee- ja kinematografiesitykset ynnä muut senkaltaiset julkiset näytännöt
- kioski- ja siihen verrattava kauppa sekä automaattikauppa
- valmismatkaliikkeen harjoittaminen
- arvonlisäverottoman matkustajamyynnin järjestäminen ja hallinnointi

Lähtökohtaisesti kaikki muut toimialat matkailussa kuuluvat em. avoimiin elinkeinoihin.

Tässä kappaleessa tuodaan esiin matkailuyrittämistä koskevaa Suomen lainsäädäntöä matkailuyrittäjän näkökulmasta eli mitä keskeisimpiä lakeja on matkailuliiketoiminnassa huomioitava.

2.1 Majoitus- ja ravitsemistoiminta

Majoitus- ja ravitsemustoiminta kattaa hotellit, retkeilymajat, leirintäalueet, matkustajakodit, lomakylät ja muun majoitustoiminnan sekä ravintolat, kahvila-ravintolat, ruokakioskit, olut- ja drinkkibaarit, kahvilat ja kahvibaarit.

Majoitus- ja ravitsemistoimintaa koskeva keskeisin laki Suomessa on **Laki majoitus- ja ravitsemistoinnasta (308/2006 – jatkossa MaRaL)**. Lain piiriin kuuluu kaikki ammattimainen

- kalustettujen huoneiden yms. majoitustilojen tarjoaminen tilapäistä majoitusta tarvitseville asiakkaille (pl. sosiaalihuollon asumispalvelut ja henkilöstön loma-asunnot), sekä
- ruoan tai juoman tarjoaminen yleisölle elintarvikehuoneistossa nautittavaksi (pl. jos vähäistä muuhun elinkeinotoimintaan verrattuna).

Majoitustoiminnan käynnistämisvaiheessa on tehtävä ilmoitus kunnan terveystarkastajalle. Ilmoitus toimitetaan myös poliisille ja pelastusviranomaisille, jotka voivat olla läsnä tilojen tarkastuksessa. Myös **rakennuslainsäädäntöön** liittyvät määräykset ja ohjeet (rakennusmääräykset – poistumistiet, lvi-

tekniikka, liikkumisesteet) on otettava huomioon majoitustiloja suunniteltaessa.

MaRaL asettaa majoitustoimintaa harjoittavalle yritykselle vaatimuksen matkustajailmoitusten keräämisestä. Tämä velvoite koskee nykyään kaikkea majoitustoimintaa. Ulkomaalaisten matkustajien matkustajailmoitukset on toimitettava sijaintikunnan poliisille ja muut ilmoitukset säilytettävä vuoden ajan, minkä jälkeen ne on hävitettävä.

Leirintäalueiden perustamista säädellään **ulkoilulailla (606/1973)**. Lähinnä ulkoilulaissa käsitellään uuden leirintäalueen perustamisprosessia ja varmistetaan sitä, että leirintäalue ei aiheuta haittaa terveydelle, ympäristölle tai luonnolle. Leirintäalueyritykset ovat tyypillisesti monialaisia palveluyrityksiä. Suurin osa tarjoaa majoituspalveluiden lisäksi ravintolapalveluita ja moni toimii myös vähittäiskaupan alalla (usein elintarvikekioski alueella). Yli kolmasosa leirintäalueyrityksistä tarjoaa myös ohjelmapalveluita.¹

Ravitsemisliikkeiden osalta MaRaL rajoittaa aukioloaikoja: pääsääntöisesti ravitsemisliikettä voidaan pitää auki klo 05–02 välisenä aikana. Aukioloajan pidentäminen on mahdollinen, jos se on tarpeen matkailuliikenteen takia, työmatkalla tai työssä olevia varten taikka muusta perustellusta syystä.

- ilmoitus poliisille vähintään 2 viikkoa ennen aukioloajan pidentämistä
- Poliisi voi antaa ohjeita järjestyksenpidon kannalta ja kieltää aukioloajan pidentämisen, jos se aiheuttaa kohtuutonta haittaa asuinympäristölle tai vakavaa häiriötä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Ravitsemistoimintaa voidaan harjoittaa vain elintarvikehuoneistossa, jotka hyväksytään **elintarvikelain (23/2006)** mukaisesti. Myös rakennusmääräykset on otettava huomioon elintarvikehuoneistoja suunniteltaessa (esim. Ivi-rakenteet, liikkumisesteet). Laki edellyttää tekemään hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista kirjallisen ilmoituksen kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle. Tämä ilmoitus toimitetaan tiedoksi poliisille ja pelastusviranomaiselle, joilla on oikeus olla läsnä, kun elintarvikehuoneistoa tarkastetaan. Ilmoitukseen on liitettävä **terveydensuojelulain (763/1999)** mukainen omavalvontasuunnitelma, jolla järjestetään ravitsemisliikkeen toiminta asiakasturvallisuuden kannalta asianmukaiseksi (elintarvikehaittojen estäminen). Lisäksi edellytetään, että vakinainen henkilökunta on osoittanut osaavansa elintarvikkeiden käsittelyn perusvaatimukset (ns. elintarvikepassi).

Arvonlisäverotuksessa majoitus- ja ravitsemistoimintaan sovelletaan pääosin kahta verokantaa: majoitus 8 % ja ravintolatoiminta 22 %.

2.2 Anniskelu ja tupakan myynti

Anniskelutoiminta on Suomessa tiukasti luvanvaraista ja edellyttää lääninhallituksen myöntämää **anniskelulupaa**. Anniskeluluvat on jaettu kolmeen luokkaan:

- C-lupa enintään 4,7 % käymisteitse valmistettu alkoholijuoma
- B-lupa: yli 4,7 %, enintään 22 %
- A-lupa: kaikki alkoholijuomat

---

¹ Suomen leirintämatkailun nykytila ja kehittämisenäkymät. Ympäristöministeriö 2003.

Anniskeluluvan myöntämisperusteet liittyvät toisaalta anniskelupaikan asianmukaisuuteen (sijainti, ympäristölle aiheutuvat haitat, toiminnallisuus, valvonnan järjestettävyyttä) ja toisaalta anniskeluluvan haltijan ominaisuuksiin. Anniskelulupa myönnetään, mikäli hakijalla on toiminnan kannalta tarvittavat taloudelliset ja ammatilliset edellytykset sekä vaadittava luotettavuus. Lisäksi toiminta on voitava järjestää siten, että aukioloaikoina on riittävästi vastaavia hoitajia, joilla on lain edellyttämä pätevyys (koulutus tai kokemus ja/tai ns. anniskelupassi). Anniskeluluvassa määritetään anniskelun alueen rajat, joita on noudatettava kirjaimellisesti. Anniskeluluvan harjoittajan on pystyttävä osoittamaan, että anniskelun alueen valvonta on järjestettävissä tehokkaasti. Anniskelun alueella ei voida sallia mm. omien juomien tuontia (vrt. yksityistilaisuudet). Anniskelu voidaan aloittaa **alkoholilain (1143/1994)** mukaan kello 09.00 ja se päättyy pääsääntöisesti 0,5 h ennen MaRaL:n mukaisen aukioloajan päättymistä klo 02.00. Lääninhallitus voi myöntää anniskeluajalle pidentä joko kello kolmeen tai kello neljään.

Alkoholiveroa käsitellään jäljempänä luvussa 3.5. Alkoholivero.

Tupakkatuotteiden vähittäismyynti edellyttää 1.4.2009 alkaen myyntilupaa (**Asetus toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi, ns. tupakkalaki 225/1977 ja asetus tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden vähittäismyynnin omavalvontasuunnitelmasta 99/2009**), jonka myöntää kunta. Hakemus voidaan tehdä joko suoraan kuntaan tai sähköisesti sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviranomaisen sähköisen hakupalvelun kautta (www.valvira.fi). Hakemuksessa tulee olla liitteenä omavalvontasuunnitelma, jossa kuvataan miten yritys tulee toimimaan varmistaakseen lain tavoitteiden toteutumisen (myyntirajoitusten noudattaminen). Kunnan lupaviranomainen tulee perimään myyntiluvasta lupamaksun ja vuotuisen valvontamaksun.

2.3 Viihdetarjonta

Yleisötilaisuuksien järjestämiseen majoitus- ja ravitsemisliikkeessä sovelletaan **kokoontumislakia (530/1999)**, jollei tilaisuus kuulu liikkeen tavantomaaiseen toimintaan.

Esitettävästä musiikista peritään **tekijänoikeusmaksua** kahden järjestön toimesta:

- Teosto on säveltäjien, sanoittajien, sovittajien ja musiikin kustantajien tekijänoikeusjärjestö, joka antaa luvat musiikin esittämiseen ja tallentamiseen
- Gramex huolehtii esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeuksista

Järjestöt myöntävät yrityksille käyttölupia musiikkiin ja perivät siitä asiakaspaikkoihin/kävijämääriin sidottua maksua, joka vaihtelee suuresti ja voi olla muutamia euroja/kuukausi tai jopa satoja euroja/tapahtuma.

2.4 Matkapakettien myynti

Matkatoimistoalan keskeisin säädöstö on ns. **valmismatkalainsäädäntö**, joka perustuu EU:n matkapakettidirektiiviin (90/314/ETY, 13.6.1990). Suomen valmismatkalainsäädäntöön kuuluvat:

- **Valmismatkaliikelaki (1080/1994)**
- **Asetus valmismatkaliikkeistä (366/1995)**
- **Valmismatkalaki (1079/1994)**
- **Asetus valmismatkoista annetuista tiedoista (1085/1994)**

Valmismatkalainsäädäntöä on uudistettu äskettäin ja uusi valmismatkalaki astuu voimaan 1.7.2009. Uudistuksessa selvennettiin valmismatkan käsitettä ja sen soveltamisalaa, korostamalla sitä, että laki koskee myös Internetissä tapahtuvaa matkapakettien myyntiä. Samalla lisättiin matkanjärjestäjän tiedontovelvollisuutta asiakkaaseen nähden - erityisesti korostettiin tiedottamista myytävään palveluun liittyvistä turvallisuusriskeistä ja siitä onko myytävä palvelu turvattu vakuudella vai ei.

Valmismatkalainsäädäntö kuuluu kuluttajansuojalainsäädäntöön, joten keskeinen osa sitä käsittelee yrityksen vastuita ja velvoitteita myydyn paketin perusteella. Merkittävin yrityksille asetettu taloudellinen velvoite on velvollisuus rekisteröityä Kuluttajaviraston ylläpitämään valmismatkaliikerekisteriin ja tarvittaessa asettaa kuluttajavirastolle vakuus, jolla maksuhäiriötilanteessa katetaan asiakkaiden ennakkomaksut, kotiinkuljetus, majoitus kunnes kuljetus voidaan järjestää ja mahdollisesta matkan lyhenemisestä aiheutuvat hinnanpalautukset.

Vakuudenasettamisvelvollisuus on pääsääntöisesti vain valmismatkojen järjestäjällä. Välittäjällä vakuudenasettamisvelvollisuutta ei ole, mikäli matkanjärjestäjä on asettanut vakuuden Suomessa (esim. ulkomaisten matkanjärjestäjien kohdalla vakuuden useimmiten asettaa välittäjä). Vakuus voi olla joko panttaussitoumuksella sidottu pankkitalletus tai jonkun rahalaitoksen antama takaus.

On huomattava, että *valmismatkalainsäädännön mukaiset velvoitteet eivät koske pelkästään ns. perinteisiä matkatoimistoja, vaan ne kohdistuvat kaikkien Suomessa tapahtuvaan matkailupalveluiden myyntiin, mikäli myyty tuote on valmismatkalain mukainen paketti*. Valmismatkoja ovat yhdistetyt tuotteet, joissa on perinteisesti paketoitu kuljetus ja majoitus yhteen (esim. tyyppilliset seuramatkat). Lain mukaisia valmismatkoja ovat myös sellaiset paketit, joissa yhdistettyyn hintaan tarjotaan kuljetus tai majoitus, jonkun muun olennaisen matkailupalveluksen kanssa. Näin myös useat majoitusyritykset, liikennöijät, matkailukeskukset ja ohjelmalveluyritykset ovat valmismatkalain alaisia paketoidessaan palveluita. Suomen valmismatkaliikerekisterissä on yli 700 rekisteröitynyttä matkanjärjestäjää ja/tai – välittäjää, joista noin 430 on asettanut vakuuden toimintansa turvaamiseksi.

Suomessa myytyihin ja toteutettuihin valmismatkoihin sovelletaan normaaleja arvonlisäverokantoja. Ulkomaille suuntautuvien pakettimatkojen osalta arvonlisäverotus toteutetaan ns. marginaaliverotuksella, jossa ulkomaisilta palveluntuottajilta ostetut paketin osat jäävät arvonlisäverottomatta ja vero kohdistuu vain matkanjärjestäjän itse tuottamiin osiin ja katteeseen. Marginaaliveromenettelyä sovelletaan Suomessa kaikkeen ulkomaille suuntautuvaan matkapakettien myyntiin riippumatta siitä onko kyse myynnistä kuluttaja- vai liikematka-asiakkaille tai muille matkanjärjestäjille suuntautuvasta myynnistä.

Suomi on saanut EU:n komissiolta huomautuksen, jonka mukaan Suomen käytäntö ja kansallinen lainsäädäntö on EU direktiivin vastainen siltä osin, kun marginaaliverotusta sovelletaan myyntiin muille matkanjärjestäjille tai liike-matkamyyntiin. Suomi on vastannut, että huomautuksen perusteella kansallista lainsäädäntöä ei ole syytä muuttaa. Asia voi edetä EY tuomioistuimeen.

2.5 Ohjelmapalvelut

Ohjelmapalvelusektori kuuluu Suomessa ns. vapaiden elinkeinojen ryhmään eli alalla ei ole toimialaa koskettavaa erityislakia (**ElinkeinoL 3 §**). Näin ollen lähtökohtaisesti kuka tahansa elinkeinokelpoinen voi aloittaa ohjelmapalvelu-alalla toimivan yrityksen vapaasti.

Edellä mainittu lähtökohta on osin erittäin harhaanjohtava. Tarjottavien palvelujen monialaisuudesta johtuen ohjelmapalvelusektorilla on hyvinkin monipuolisesti ohjattuja ja säänneltyjä toimintoja. Alan tuotetarjonta uudistuu myös hyvin nopeasti, joten yritysten voi olla vaikea ennakoida viranomaisvalvonnan ja – vaatimusten laajuutta.

Ohjelmapalvelusektoria velvoittavana yleislakina voitaneen perustellusti nähdä **laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (75/2004, jatkossa KuTuL)**, jonka mukainen valvontavastuu on asetettu Kuluttajavirastolle, lääninhallituksille ja kunnallisille viranhaltijoille (useimmiten terveystarkastajille). Suomalainen tuoteturvallisuuslainsäädäntö perustuu EU:n tuoteturvallisuusdirektiiviin ja sitä kautta myös EU-tasoiset erilaisten laitteiden turvallisuusstandardit velvoittavat ohjelmapalveluyrityksiä (kuntoluvvaliineet, retkeilykalusteet, hiihtohissit, kiipeilyvälineet, riippu- ja varjoliitimet, sukellusvälineet, jne. jne.).

Kuluttajavirasto on antanut ohjelmapalvelusektoria velvoittavia tuoteturvallisuuden **valvontaohjeita**:

- Kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavat tiedot, 2006
- Kartingin turvallisuuden edistäminen, 2003
- Kyläkeinojen valvontakäytäntö, 2006
- Laskettelupalveluiden turvallisuuden edistäminen, 2006
- Ohjelmapalveluiden turvallisuuden edistäminen, 2003
- Ratsastuspalveluiden turvallisuuden edistäminen, 2004
- Uimahallien ja kylpylöiden turvallisuuden edistäminen, 2002

Myös eri toimintojen **lajiliitot**, joko Suomessa tai kansainvälisellä tasolla, ovat antaneet jäsenilleen sitovia **ohjeita ja standardeja**. Esim.

- Koskenlaskun turvallisuusohje, 2008
- Koskiuinnin turvallisuusohje, 2008
- Melonnan turvallisuusohje, 2002

Lähtökohta edellä mainituilla tuoteturvallisuuslainsäädännön vaatimuksilla on yrityksen vastuullinen toiminta ja riskien hallinta turvallisuussuunnittelun kautta. Lainsäädäntö edellyttää yrityksiltä kirjallista turvallisuusasiakirjan ja turvallisuussuunnitelman laatimista, henkilökunnan kouluttamista sekä asiakkaiden informoimista turvallisuuteen liittyvistä ohjeista ja käytänteistä. Lisäksi lainsäädäntö edellyttää tiedottamaan viranomaisille, mikäli yrityksessä on havaittu puutteita turvallisuudessa tai ns. "läheltä piti" -tilanteita.

Tuoteturvallisuusvalvontaan ei liity suoranaista maksukäytäntöä valtion tasolta. Erilaisten laitteiden tyyppihyväksynnästä aiheutuvat kustannukset ovat poikkeuksia tästä. Myös kunnat perivät valvontamaksuja KuTuL:n mukaisista valvontakäynneistä ja ilmoituksista.

Ohjelmanpalveluyritysten, joilla ei ole omaa maa-aluetta tulee harkita tarvitaanko toimintaan **maanomistajan lupa**. Suomessa luonnossa kulkeminen maanomistajaa häiritsemättä on jokamiehen oikeus ja ympäristöministeriön kannan mukaan tämä jokamiehen oikeus koskee myös yritystoimintaa, mikäli se ei tuota maanomistajalle vähäistä suurempaa haittaa. Asia on jonkin verran kiistanalainen ja sen osalta haetaan laajempaa yhteistä näkemystä, kun jokamiehen oikeuksia koskeva valmisteilla oleva käsikirja valmistuu vuoden 2009 loppuun mennessä (Ympäristöministeriön hanke: "Ammattilaisen käsikirja jokamiehen oikeuksista).

Ohjelmanpalvelusektoriin kuuluvat kalastus- ja metsästyspalvelut edellyttävät **kalastus- ja metsästyslupan** hankkimista. Onkimista ja pilkkimistä lukuun ottamatta kaikenlainen kalastus edellyttää lupaa. Kalastuslupajärjestelmä Suomessa edellyttää toisaalta valtion kalastuksenhoitomaksun suorittamista (v. 2009 20 €/v tai 6 €/7 vrk, vaaditaan kaikilta 18–64 -vuotialta) ja lisäksi joko läänikohtaisen viehekalastusmaksun suorittamista (29 €/vuosi tai 7 €/7vrk) tai paikallista kalastuslupaa kalastusoikeuden hallinnoijalta (hinta määrättävissä vapaasti).

Kalastuslain 5 §:n (286/1982) mukaan oikeus harjoittaa kalastusta ja määrätä siitä kuuluu vesialueen omistajalle. Kalastuslain 8.1 §:ssä tarkennetaan, että jokaisella on oikeus muullakin kuin yleisellä vesialueella harjoittaa onkimista ja pilkkimistä sekä yhdellä vavalla, kelalla ja vieheellä viehekalastusta. Samassa kohdassa jatketaan, että onginta-, pilkintä- ja viehekalastuskilpailuja sekä muita vastaavia järjestettyjä tilaisuuksia varten on saatava myös kalastusoikeuden haltijan lupa. Tämän lainkohdan nojalla korkein oikeus on katsonut, että kalastusmatkailun opastetut kalastusretket edellyttävät lupaa vesialueen omistajalta (KKO 2006:70). Asetettu vaatimus on erittäin haastava kalastusmatkailua harjoittavalle ohjelmanpalveluyritykselle, koska Suomessa vesialueiden omistus ja hallinta on pirstoutunut hyvinkin pieniin alueisiin ja lupa edellytetään erikseen jokaiselta. Kalastuslain kokonaisuudistus on käynnistynyt maa- ja metsätalousministeriössä loppuvuodesta 2008; määräaika selvitykselle päättyy 31.12.2010.

Metsästysoikeus on Suomessa myös sidottu maan omistukseen (**Metsästyslaki 615/1993**). Metsästäjän täytyy osoittaa riittävät tiedot ja taidot suorittamalla metsästäjäntutkinto ja maksaa vuosittainen valtion riistanhoitomaksu (v. 2008–2009 28 €). Lisäksi hänellä pitää olla maanomistajan myöntämä metsästyslupa alueelle, jossa aikoo metsästystä harjoittaa. Joidenkin riista-eläinten metsästykseen tarvitaan myös riistanhoitopiirin myöntämä pyyntilupa. Metsähallituksen hallinnoimille alueille metsästyslupia myöntää Villi Pohjola.

Ohjelmanpalvelusektorilla noudatetaan useita arvonlisäverokantoja:

- terveyspalvelut 0 %
- liikunta- ja kulttuuripalvelut, mm. ratsastuskurssit 8 %
- muut ohjelmanpalvelut, mm. hiihtokoulu-toiminta 22 %

2.6 Välinevuokraus

Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (75/2004, jatkossa KuTuL) on selkeyttänyt välinevuokraustoiminnan vastuita, joita myös Kuluttajavirasto on käsitellyt antamissaan valvontaohjeissa. Lähtökohta myös välinevuokraukselle on se, että elinkeinonharjoittaja, joka luovuttaa välineitä asiakkaalle on vastuussa, ei ainoastaan välineiden kunnosta, vaan on myös velvollinen varmistumaan siitä, että asiakas osaa käyttää välineitä riittävän hyvin turvallisuuden varmistamiseksi.

Arvonlisäverotuksessa välinevuokraus katsotaan palveluksi, johon sovelletaan 22 %:n verokantaa.

2.7 Yhteenveto matkailuyrittämistä koskevasta lainsäädännöstä

Matkailuyrittämistä koskeva lainsäädäntö on hyvin pirstoutunut ja monitahoinen kuten matkailuyrittäminenkin on. Alalla on yhteistä toimintaa ohjaavaa lainsäädäntöä – mm. elinkeinolaki, yritystoimintaa ohjaava yleinen lainsäädäntö, verolainsäädäntö, kuluttajansuojalainsäädäntö ja tuoteturvallisuuteen liittyvä lainsäädäntö. Lisäksi merkittäviä vaikutuksia alan yritystoiminnalle aiheutuu ympäristölainsäädännön ja rakentamisen ohjaamiseen liittyvän lainsäädännön taholta (esim. kaavoitus, rakennusluvut, ympäristövaikutusten selvittäminen ja ympäristöluvut). Tyypillistä lupamenettelylle on prosessin hitaus ja lopputulosten vaikea ennakoitavuus. Tämän lisäksi erilaisia toimintoja ohjataan toiminnan mukaisilla erityislaeilla.

Erityisesti ohjelmapalvelutoimialalla kaikkein suurin lainsäädännön mukanaan tuoma ongelma on lainsäädännön monipuolisuus ja tulkinnallisuus. Yrittäjän on vaikeata hahmottaa luotettavasti kaikkia lainsäädännön asettamia vaatimuksia.

Kuva 1. Matkailuyrittämistä koskevaa Suomen lainsäädäntöä/© FCG Planeko Oy

3 **MATKAILUELINKEINOON KOHDISTUVIA KESKEISIÄ VEROJA JA VEROLUONTEISIA MAKSUJA JA NIIDEN VAIKUTUKSIA YRITYSTOIMINNAN KANNATTAVUUTEEN**

Tässä kappaleessa kuvataan matkailuelinkeinoon kohdistuvia keskeisiä veroja ja veroluonteisia maksuja. Niiden vaikutuksia selvitettiin sähköisellä kyselyllä, johon vastasi yhteensä 60 yritystä. Kysely lähti yhteensä n. 300 yritykselle, ja vastausprosentiksi muodostui näin ollen n. 20 %. Vastanneet toimivat matkailualalla tai sitä läheisesti sivuavilla toimialoilla.

- 35 % vastanneista työllisti 1-5 henkilöä
- 17 % 1-6 – henkilöä
- 13 % 11–20 – henkilöä
- 13 % 21–50 – henkilöä
- 7 % 51 – 100 – henkilöä
- 12 % 101–250 – henkilöä
- 2 % 251 – 500 - henkilöä

Tätä suurempia yrityksiä kyselyyn ei vastannut.

Liikevaihto vaihteli 10.000 eurosta 22 milj. euroon vuodessa. Keskimääräinen liikevaihto oli 3,6 miljoonaa euroa vuodessa. Kokonaisuudessaan vastanneet yritykset painottuvat pieniin yrityksiin ja keskisuuria on vain muutama. Tämä vastannee kuitenkin kohtalaisesti toimialojen yritysjakamaa.

Vastanneista yrityksistä lähes 52 % tarjosi majoituspalveluita jossain muodossa ja vajaa kolmannes oli hotelleita. Vajaalla neljäsosalla vastaajista oli ravintolatoimintaa. Matkatoimistoja vastanneista yrityksistä oli n. 10 %. Hiihdon toimintaa ja välinevuokrausta kumpaakin harjoitti 7 % yrityksistä.

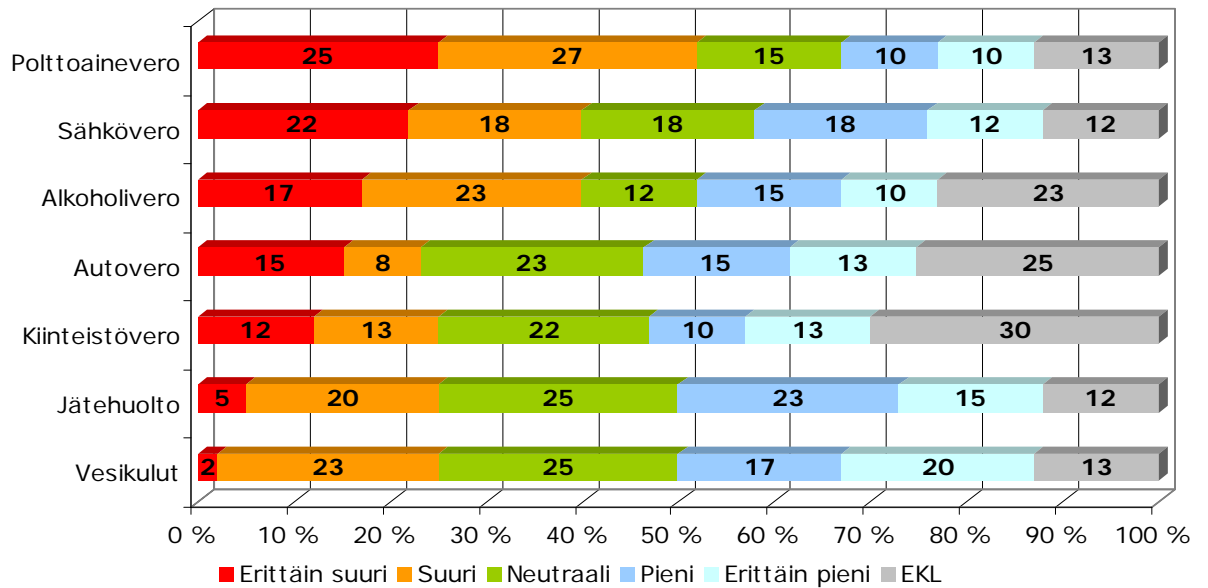
Tarkkaa toimiala jakaamaa ei tässä yhteydessä esitetä, koska matkailuala on jo luonteensa vuoksi monialaista toimintaa. Useat yritykset tarjoavat sekä majoitusta, ravintolapalveluita että erilaisia ohjelmalveluita.

Kuva 2 esittää eri maksujen ja verojen vaikutusta vastanneiden yritysten liiketoiminnan kannattavuuteen. Merkittävimmäksi veroksi nousi polttoainevero, jonka merkitys puolelle vastanneista oli joko suuri tai erittäin suuri. Lähes yhtä merkittäväksi nousi sähkövero.

Alkoholi- ja kiinteistöveron osalta on huomioitava se, etteivät ne koske läheskään kaikkea liiketoimintaa, ainakaan suorasti. Tämä näkyy korkeina "Ei koske liiketoimintaani" – osuuksien määränä. Nämä verot ovat erittäin merkityksellisiä niille, jotka niitä maksavat.

Jätehuollon, autoveron ja vesikulujen merkitys on vähäisempi kuin muiden maksujen. Luonnollisesti nämäkin maksut voivat olla merkittäviä yksittäisten yritysten kohdalla. Huomionarvoista on, ettei vesikulujen merkitys kannattavuudelle ollut erittäin suuri yhdelläkään kyselyyn vastanneista yrityksistä.

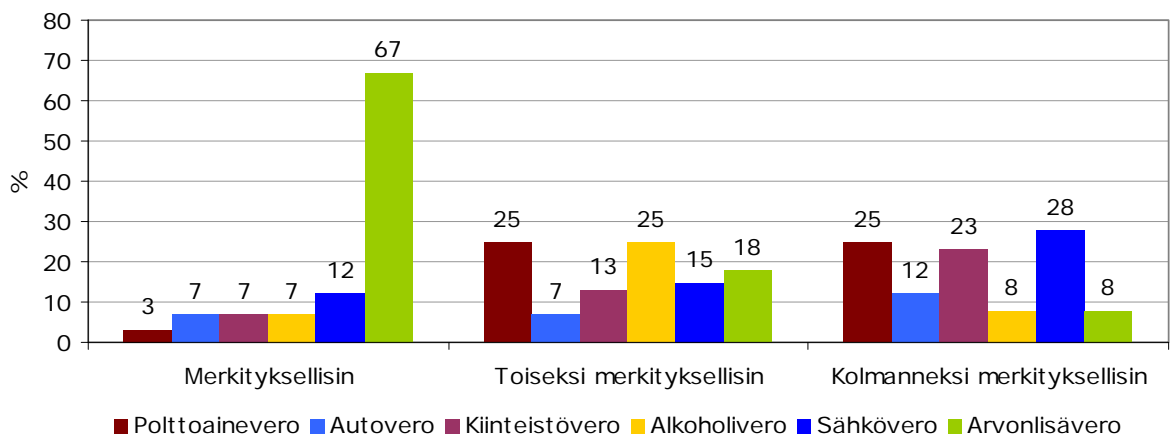
Verojen ja maksujen vaikutus yritysten kannattavuuteen

Kuva 2. Verojen ja maksujen vaikutus yritysten kannattavuuteen (EKL= ei koske liiketoimintaani)

Selkeästi merkityksellisimmäksi veroksi liiketoiminnan kannalta nousi arvonlisävero, jota 67 % vastaajista piti merkityksellisenä liiketoiminnalleen. Lähes kaikki – 93 % - olivat listanneet veron merkityksellisimmän veron joukkoon. Toiseksi merkittävimmän asemasta kilpailevat polttoainevero ja alkoholivero. Sähkö-, kiinteistö- ja polttoainevero on mainittu kolmanneksi tärkeimmäksi v
e

Merkityksellisimmät verot

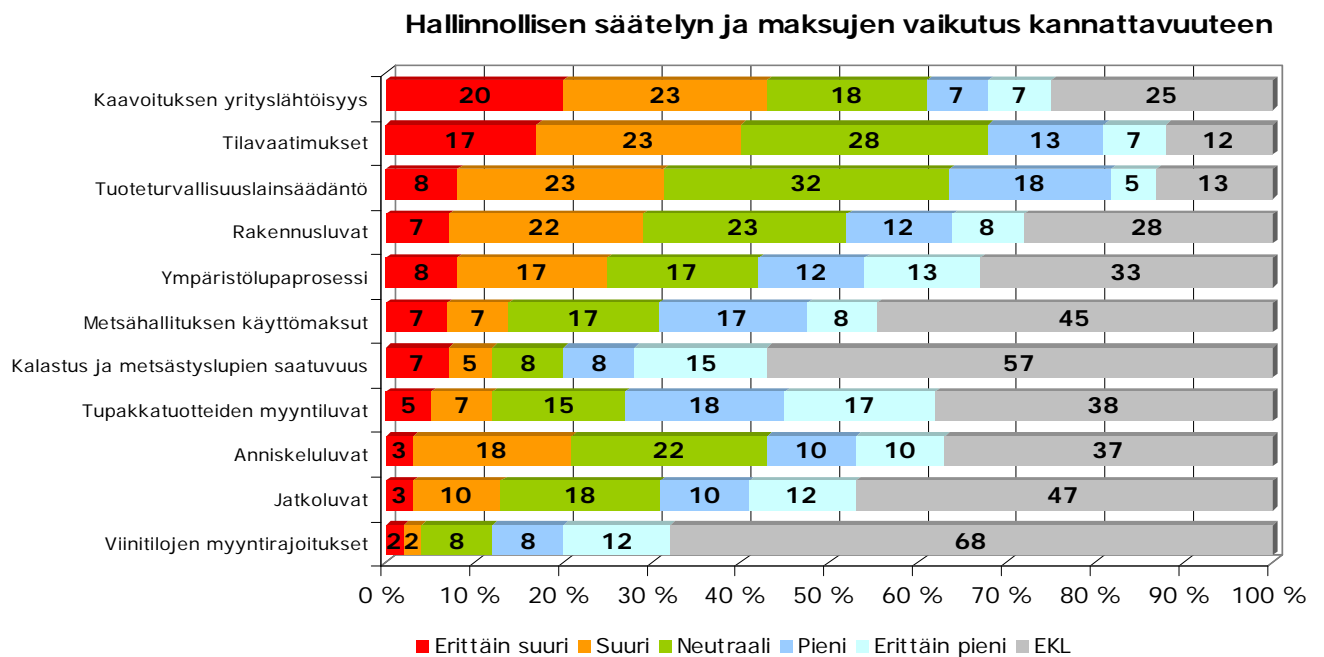

Kuva 3. Merkityksellisimmät verot

Kuva 4 esittää erilaisen säätelyn ja tähän liittyvien maksujen merkitystä yritysten kannattavuuteen. Merkittävimmäksi hallinnolliseksi taakaksi osoittautui kaavoituksen yritys lähtöisyyden puute. Lähes puolet vastanneista katsoi, että tällä oli erittäin suuri tai suuri merkitys yrityksen kannattavuudelle.

Tilavaatimukset ja tuoteturvallisuuslainsäädäntö kosketti suurinta osaa vastanneista yrityksistä. Vain reilu 10 % katsoi, etteivät nämä koskettaneet niiden liiketoimintaa. Näistä tilavaatimukset katsottiin kannattavuuden kannalta merkittävämmiksi kuin tuoteturvallisuuslainsäädäntö. Tähän vaikuttanee se, että tuoteturvallisuus mielletään enemmän välttämättömyydeksi ilman lainsäädäntöäkin.

Eri lupien merkitystä liiketoiminnan kannattavuudelle arvioitaessa on huomioitava se, että huomattava osa luvista on hyvin liiketoimintakohtaisia. Näin ollen kokonaisjakaumat eivät kerro kovinkaan paljon niiden merkityksestä yksittäisille yrityksille. Vertaamalla anniskelu- ja jatkolupien merkitystä alkoholiveron merkityksellisyyteen voitaneen päätellä, ettei lupien saatavuus ole merkittävä haaste. Toisaalta yksittäisten yritysten kannalta saamatta jäänyt lupa tai viivästynyt prosessi voi olla merkittävä ongelma.

Kuva 4. Hallinnollisen säätelyn ja maksujen vaikutus kannattavuuteen

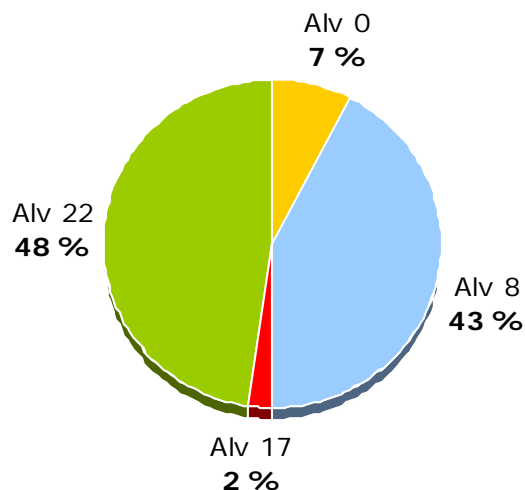
3.1 Arvonlisävero

Arvonlisävero on merkittävin yksittäinen vero, joka vaikuttaa käytännössä kaikkiin toimialoihin ja yrityksiin. Terveyspalveluja lukuun ottamatta kaikki toimialat maksavat arvonlisäveroa ja terveyspalvelutkin maksavat sitä välillisesti omissa hankinnoissaan.

Alhaisimpaan 0 % arvonlisäluokkaan kuuluu matkailun kannalta terveyspalvelut. Seuraavaan 8 % arvonlisäveroluokkaan kuuluu majoitus, henkilökuljetukset sekä kulttuuri ja liikunta. Tämän tutkimuksen osalta huomattava osa 8 % arvonlisäverokannasta muodostuu nimenomaan majoitustoiminnasta ja hiihtorinne toiminnasta. Elintarvikkeiden myyntiin sovelletaan 17 % arvonlisäverokantaa ja korkeimpaan 22 % arvonlisäverokantaan suurin osa muista palveluista ja toiminnoista kuten ravintolatoiminta.

Hallitus on päättänyt alentaa elintarvikkeiden arvonlisäveron 12 %:iin 1.10.2009 alkaen. Tämä suurentaa entisestään kilpailuasetelmaa elintarvikeliikkeiden ja ravintoloiden välillä. Euroopan Unionin valtinvarainministerien Ecofin-kokous on 5.5.2009 päättänyt, että EU:n jäsenvaltiot saavat niin halutessaan alentaa myös ravintolapalveluihin sovellettavaa arvonlisäverokantaa 1.6.2009 lukien. Matti Vanhasen II hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut toimimaan siten, että ravintoloiden ja henkilöstöruokailun arvonlisäverokanta voidaan alentaa elintarvikkeiden arvonlisäveron tasolle.

Liikevaihdon jakaantuminen arvonlisäveroluokkiin

Kuva 5. Liikevaihdon jakautuminen alv-luokkiin

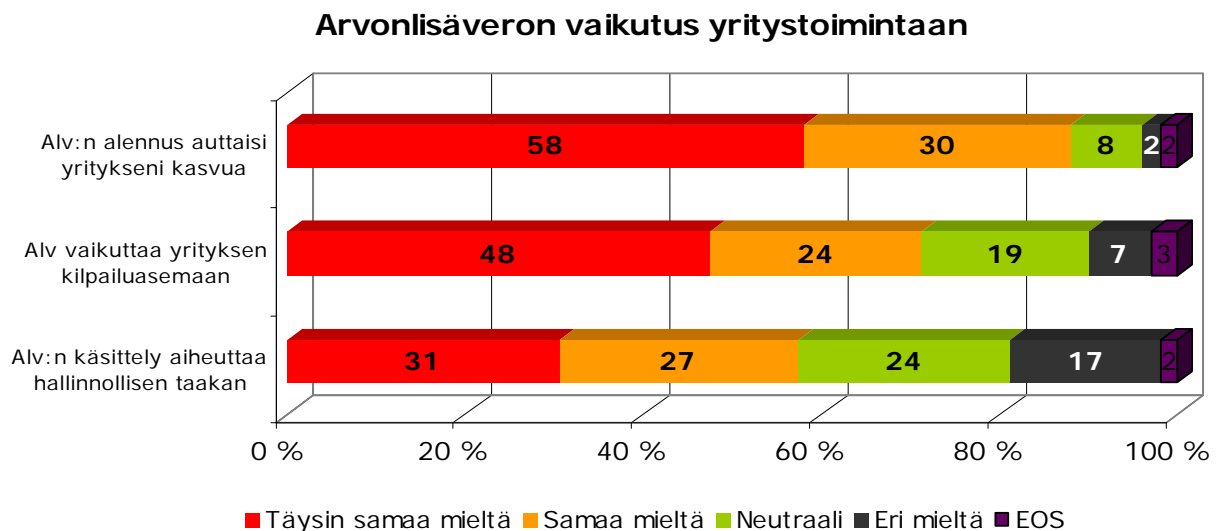
Kuva 5 esittää vastanneiden yritysten liikevaihdon jakaantumista eri luokkiin. Suurin osa toiminnasta on 22 % veroluokassa ja toiseksi suurin on 8 % liikevaihtoluokka. Verosta vapaaseen 0 % luokkaan menee enää 7 % vastanneiden yritysten liikevaihdosta ja luokkaan 17 % vain 2 %.

Kuva 6 esittää arvonlisäveron vaikutuksen yritystoimintaan. Yli puolet vastanneista yrityksistä on sitä mieltä, että arvonlisäveron alennus auttaisi yritystä kasvamaan. Erimielisiä yrityksiä on vain 2 % eli käytännössä yksi vastanneista.

Mitä enemmän yritykset maksoivat arvonlisäveroa, sitä enemmän ne olivat sitä mieltä, että alv vaikutti niiden kilpailuasemaan. Mitä enemmän yritykset maksoivat arvonlisäveroa, sitä todennäköisemmin ne katsoivat, että alv:n alennus auttaisi niitä kasvamaan. Hallinnollisen taakan osalta liikevaihdon jakaantumisella eri arvonlisäveroluokkiin ei ole tilastollisesti merkittävä.

Nimettäessä merkittävintä veroa ei liikevaihdon jakaantuminen eri arvonlisäveroluokkiin ollut tilastollisesti merkittävä. Toisin sanoen myös alempiin arvonlisäveroluokkiin kuuluneet yritykset pitivät arvonlisäveroa merkittävimpänä verona. Pieni ero yritysten välillä kuitenkin löytyy.

Arvonlisäveron yhteydessä on huomioitava myös se, miten vero vaikuttaa yrityksen kassaan. Yritys maksaa arvonlisäveron omista hankinnoistaan ja vähentää tämän myöhemmin omasta tilityksestään. Tämä rasittaa yrityksen kassaa. Merkittävää on se, että huomattava osa matkailualasta on sesonkiluonteista. Tämän takia voi syntyä tilanteita, joissa arvonlisäveroa hankinnoista ei voida vähentää heti tilitettävästä arvonlisäverosta. Näissä tilanteissa yritys tavallaan antaa korotonta lainaa valtiolle. Jos yritys joutuu itse rahoittamaan kassansa luotolla, maksaa yritys pääomamenoja myös vähentämättömästi arvonlisäverosta.

Kuva 6. Arvonlisäveron vaikutus yritystoimintaan

Toinen arvonlisäveroon liittyvä epäselvyys on se, mille maksuluokalle mikäkin palvelu kuuluu. Tämän selvityksessä ei voida arvioida sitä, miten laajasta ongelmasta on kysymys. Teoriassa kuitenkin sama palvelu voidaan katsoa olevan joko terveydenhoitoa (alv 0 %) tai vapaa-ajan palveluita (22 %). Tällä on luonnollisesti huomattava ero palvelun hinnalle. Kyselyn vastauksissa tuotiin esille myös epäkohta, joka seuraa siitä, kun 0 % arvonlisäverollisia palveluita paketoidaan suurempiin kokonaisuuksiin. Tällöin niihinkin kohdistuu vero, joka käytännössä on 22 %.

Ravintolatoiminnan osalta arvonlisävero sai kritiikkiä siitä, että ruuan arvonlisäveron pitäisi olla sama riippumatta siitä, missä sitä myytiin. Alkoholiverotuksenkin osaltaan tuotiin esille, ettei ongelmana välttämättä nähty alkoholiveron tasoa vaan arvonlisävero, joka laajentaa alkoholin hintaeroa kaupan ja ravintoloiden välillä.

Arvonlisäveron yhtenä ongelmana nähtiin sen kilpailua vääristävä luonne. Nuorisokeskukset ja urheiluopistot voivat harjoittaa toimintaansa arvonlisäverottomasti. Toisaalta painotettiin sitä, että kilpailijamaiden verokäytännöt ovat erilaiset, mikä heikentää Suomen hintakilpailukykyä.

Huomattavan määrän kritiikkiä sai osakseen marginaaliverokäytäntö. Tämän osalta huomautettiin mm., että sen takia asiakkaat näkevät suoraan yrityksen katteen.

3.2 Sähkövero

Merkittäviä veroluonteisia kustannuksia erityisesti hiihtorinnetoiminnassa, mutta myös muissa matkailukeskuksissa ja majoitusyrityksissä, aiheutuu sähköstä ja siihen liittyvästä sähköverosta. Suomessa sähkövero on porrastettu toiminnan laadun mukaan ja teollisuuden veroprosentti on pienempi kuin palveluyritysten, vaikka esimerkiksi hiihtokeskuksen sähkönkulutus on varsin verrannollista teollisuuden kulutukseen. Merkittävä osa matkailuyritysten käyttämästä sähköstä menee ulkomaalaisille tarjottujen palvelujen tuotantoon, eli kyse on viennistä.

Sähkövero on kansallinen valmistevero, jota kannetaan sähköstä ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain perusteella. Sähköveroa ja huoltovarmuusmaksua on velvollinen suorittamaan sähköverkonhaltija ja sähkentuottaja. Sähkön ostajat, myyjät tai maahantuojat eivät pääsääntöisesti ole verovelvollisia, mutta veron osuus siirtyy suoraan laskuihin.

Sähköstä suoritettava valmistevero ja huoltovarmuusmaksu on porrastettu kahteen veroluokkaan. Veroluokan II veroa suoritetaan sähköstä, joka käytetään teollisuudessa ja joka voidaan sinne toimitettaessa erikseen mitata. Teollisuustoiminta määritellään Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaisesti ja siihen rinnastetaan myös ammattimainen kasvihuoneviljely. Veroluokan II mukaisen veron maksaminen edellyttää, että laitoksella on laitteet teollisuussähkön mittausta varten. Muusta sähköstä veroa on suoritettava veroluokan I mukaisesti. I veroluokan sähköveroa on maksettava mm. kotitalouden, maatalouden ja palvelutoimintojen käyttämästä sähköstä.

Milloin sähkön käyttäjä käyttää sähköä sekä veroluokkaan I että veroluokkaan II kuuluviin tarkoituksiin, vero on suoritettava kaikesta sähköstä veroluokan I veron mukaisesti.

Sähköverot 1.1.2008 alkaen:

Sähköveroluokka 1: 0,883 snt/kWh (alv 0%) = 1,07726 (alv 22%)

Sähköveroluokka 2: 0,263 snt/kWh (alv 0%) = 0,32086 (alv 22%)

(Sähkön hinta vaihtelee paljon, mutta keskiarvona veron osuus sähkön hinnasta 1 veroluokassa on vajaa 20 %).

Sähköveroa merkityksellisenä liiketoiminnan kannattavuudelle piti 58 % vastaajista.

Kyselyssä sähkömaksun osuus liikevaihdosta vaihteli 0 % – 27 % välillä ollen keskimäärin 4,37 % liikevaihdosta. Sähköveron määräytyy suhteessa sähkönkäyttöön eikä sen osuutta voida suoraan laskea suhteessa sähkölaskun suuruudesta, koska sähköhinta vaihtelee. Olettamalla sähköveron suuruudeksi 20 % sähkölaskusta saadaan tulos, että kyselyyn vastanneet yritykset maksavat n. 0,9 % liikevaihdostaan sähköveroa.

Sähköveron osalta huomion arvoista on se, että osa vastaajista maksoi sähkön vuokran yhteydessä. Näin ollen nämäkin yritykset maksoivat sähköveron välillisesti. Huomioitavaa kuitenkin on, että näiden yritysten sähkönkulutus on vähäinen.

Kyselyyn vastanneet yritykset kritisoivat sähköveroa jonkin verran. Ennen kaikkea mainintoja tuli teollisuutta korkeammasta sähköverosta.

3.3 Kiinteistövero

Kiinteistövero on kiinteistön arvon perusteella kunnalle vuosittain suoritettava vero. Verosta on säädetty kiinteistöverolaissa (20.7.1992/654). Kiinteistövero koskee kaikkia kiinteistöjä lukuun ottamatta metsiä ja maatalousmaita. Verotomia ovat myös eräät yleiset alueet, kuten kadut ja torit. Kiinteistövero menee kiinteistön sijaintikunnalle. Vero on kunnanvaltuuston vahvistaman prosentin mukainen määrä kiinteistön edellisen vuoden verotusarvosta.

Kunta päättää veroprosentit vuosittain seuraavissa rajoissa:²

yleinen kiinteistöveroprosentti	0,50 - 1,00
vakituisten asuinrakennusten veroprosentti	0,22 - 0,50
muiden asuinrakennusten veroprosentti, (esim. kesämökki)	0,50 - 1,00
yleishyödyllisen yhteisön veroprosentti	0,00 - 1,00
rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti	1,00 - 3,00
voimalaitosten veroprosentti	0,50 - 2,50

Hallituksessa on sovittu kiinteistöveroprosenttien korotuksesta vuoden 2010 alusta. Kuntien perimän yleisen kiinteistöveron vaihteluväli muuttuu nykyisestä 0,5 - 1,0 prosentista 0,6 - 1,35 prosenttiin. Vakituisten asuinrakennusten kiinteistöverojen vaihteluväli muuttuu nykyisestä 0,22 - 0,5 prosentista 0,32 - 0,75 prosenttiin.

Kyselyyn vastanneista yrityksistä 46 % maksoi kiinteistöveroa. Kiinteistöveron suuruus maksajilla vaihteli 0,4 % - 1,5 %. Yli yhden prosentin kiinteistöveroa maksoi vain yksi vastaaja. Edellyttäen, ettei kyseessä ole näppäily tms. – virhe, yrityksellä täytyy olla hallussaan rakentamattomia tontteja, koska vain näiden veroaste voi olla yli 1. Luonnollisesti voimalaitosten kiinteistövero voi olla yli yhden, mutta tästä tuskin on kysymys.

² www.vero.fi

Kiinteistöveron osuus liikevaihdosta niillä yrityksillä, jotka ilmoittivat maksavansa kiinteistövero, vaihteli 0 % - 8 %. Keskimäärin kiinteistöveron osuus näillä yrityksillä on 1,78 prosenttia liikevaihdosta.

Kiinteistövero herätti kritiikkiä ennen kaikkea haja-asutusalueiden yrittäjiltä. Tämän lisäksi kritisoitiin maanhinnan nousun vaikutusta verotukseen sekä siitä, että rakentamisen laatu nostaa verotusarvoa.

3.4 Auto- ja polttoainevero

Autovero on suoritettava ennen ajoneuvon rekisteröintiä tai käyttöönottoa Suomessa. Sen määrä on sidottu ajoneuvoluokkiin auton hiilidioksidipäästöjen ja käyttötarkoituksen mukaan. Suomen autoverojärjestelmä muuttui 1.4.2009. Sen jälkeen autoverosta perittävä arvonlisävero (ns. elv) poistui ja samalla perittävää autoveroa korotettiin 22 %. Uudistuksen yhteydessä taksi-liikenteeseen käytettäville ajoneuvoille säädettiin verohuojennus, mutta se ei koske muita tuotantoautoja (esim. vuokra-autot).

Polttoainevero peritään polttoaineen myynnin yhteydessä, joten se ei suoraan vaikuta esimerkiksi autovuokraustoimintaan, vaan asiakas maksaa sen suoraan vähittäismyyjälle. Välillisesti polttoainevero vaikuttaa henkilöautolla matkustamisen määrään ja autovuokraamojen kysyntään. Polttoaineen hinnasta veron määrä voi olla jopa puolet.

Kyselyyn tuli viisi vastausta jotka edustivat yrityksiä, joiden toimialana oli pelkästään autonvuokraus. Nämä viisi vastausta jakaantuivat kahteen ketjuun, mutta edustavat osittain useampaa yritystä, koska ketjut toimivat osittain franchising-periaatteella. Lisäksi kyselyyn vastasi yksi yritys, joka vuokrasi muun toiminnan ohella autoja. Tässä yhteydessä on tarkasteltu vain niitä yrityksiä, joilla autonvuokraus on ainoa toimiala. Autovuokraamojen koko vaihteli alle viisi henkeä työllistävistä yrityksistä yli 100 henkeä työllistäviin. Liikevaihto vaihteli puolesta miljoonasta 20 miljoonaan euroon.

Autovuokraajien suhtautuminen veroihin ja muihin hallinnollisiin maksuihin poikkeaa selvästi muista yrittäjistä. Arvonlisävero nähtiin merkittävimpänä verona, kuten muutkin yrittäjät, mutta toiseksi merkittävimäksi veroksi nousi autovero. Autovuokraamoyrittäjät olivat yksimielisiä siitä, että autoverolla on suuri merkitys yrityksen kannattavuuteen.

Kolmanneksi merkittävimäksi veroksi nousi polttoainevero. Sen kohdalla vain yksi vastaaja oli sitä mieltä, ettei veron merkitys yritystoiminnan kannattavuudelle ollut suuri tai erittäin suuri.

Arvonlisäveron merkitystä korosti autoverotuksen uudistus, joka sai osakseen kritiikkiä. Yhden vastaajan näkemyksen mukaan verouudistuksen aiheuttama kulu vastaa 8 % liikevaihdosta. Toisen vastaajan mukaan uudistus nosti autovuokraamojen kustannuksia 20 %.

Käytännössä voidaan sanoa, että autovuokraamoja rasittavat verot ovat siis arvonlisävero, autovero ja polttoainevero. Muiden verojen, maksujen ja hallinnollisten kulujen merkitys on jokseenkin pieni tai olematon.

3.5 Alkoholivero

Alkoholivero on välillinen kulutusvero, jonka määrä on sidottu juoman etyyli-alkoholipitoisuuteen (EtOH) tai juomamäärään. Vero määräytyy seuraavan taulukon mukaisesti (**Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta 1471/1994**, verotaulukko, joka tuli voimaan 1.1.2009):

Etyylialkoholipitoisuus tilavuusprosentteina	Veron määrä
Olut	
– yli 0,5 mutta enintään 2,8	2,00 senttiä/senttilitra etyylialkoholia
– yli 2,8	23,60 senttiä/senttilitra etyylialkoholia
Viinit ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat	
– yli 1,2 mutta enintään 2,8	5,00 senttiä/l valmista alkoholijuomaa
– yli 2,8 mutta enintään 5,5	125,00 senttiä/l valmista alkoholijuomaa
– yli 5,5 mutta enintään 8	184,00 senttiä/l valmista alkoholijuomaa
– yli 8 mutta enintään 15	257,00 senttiä/ l valmista alkoholijuomaa
Viinit	
– yli 15 mutta enintään 18	257,00 senttiä/l valmista alkoholijuomaa
Välituotteet	
– yli 1,2 mutta enintään 15	312,00 senttiä/l valmista alkoholijuomaa
– yli 15 mutta enintään 22	515,00 senttiä/l valmista alkoholijuomaa
Etyylialkoholi	
– yli 1,2 mutta enintään 2,8	2,00 senttiä/senttilitra etyylialkoholia
– yli 2,8	35,80 senttiä/senttilitra etyylialkoholia
Muut	35,80 senttiä/senttilitra etyylialkoholia

Veropäätöksissä eduskunta säättää mihin juomaryhmiin vero kohdistuu milläkin suuruudella. Hallitus on esittänyt, että alkoholiveroa korotetaan 1.10.2009 alkaen kymmenellä prosentilla. Esimerkiksi vuoden 2008 alussa toteutettu alkoholiveron keskimäärin noin 11,5 % korotus aiheutti ravintoloissa noin 1,5 %:n hinnankorotuspaineen³.

Kyselyssä alkoholiveron osalta suurimmaksi kritiikin kohteeksi nousi poukkoileva politiikka. Vaikka anniskelu- ja jatkoaikalupia ei laajemmin koettu ongelmiksi, yksittäistapauksissa ne aiheuttivat kuitenkin kritiikkiä ja joissain tapauksessa lupia ei ollut edes haettu niiden korkean hinnan takia.

3.6 Väylävero

Väylävero Suomessa on saavutettavuuteen liittyvä ongelma erityisesti risteilyalusten kohdalla. Väylävero on noin 42.000 €/rantautuminen. Käytössä on lukuisia maksukattoja, jotka kohdistuvat käytännössä kaikkeen muuhun liikenteeseen paitsi kesäaikana liikennöiviin risteilyaluksiin. Lähialueen kilpailijamaiden väyläverot ovat huomattavasti alhaisempia.

³ www.mara.fi/?file=92

Väyläveron lisäksi risteilyaluksilta kerätään satamamaksua, luotsausmaksua, agenttimaksua ja jätemaksua, mutta niiden taso on kohtuullinen verrattuna Itämeren alueen muihin satamiin.

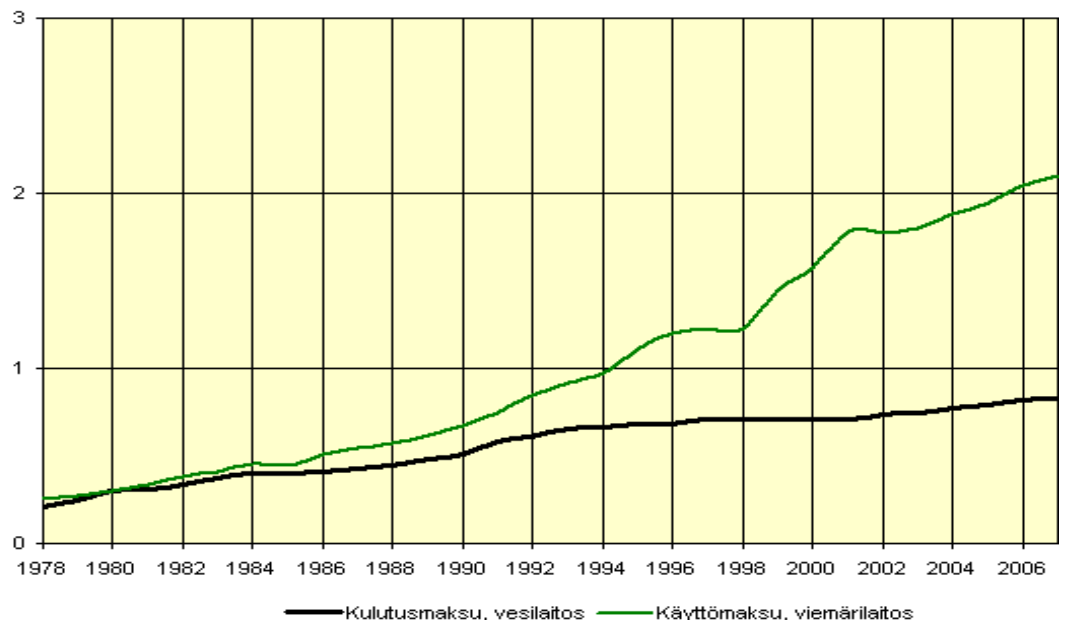
3.7 Vesimaksu ja jätevesimaksu

Vesilaitokset perivät vedestä vedenkulutusmaksua ja jäteveden käyttömaksua. Vedenkulutusmaksu on hinta, jonka asiakas joutuu maksamaan vedestä kulutettua vesikuutiometriä kohti. Jätevesikuutiometrin hinta muodostuu viemärlaitoksen käyttömaksusta, joka perustuu kulutettuun vesikuutiometriin. Lisäksi laitos voi periä liittymismaksua ja perusmaksua sekä muita maksuja laitoksen toimittamista palveluista. Nämä maksut voivat olla eri alueilla erisuuruisia, jos se on tarpeen kustannusten oikean kohdentamisen tai aiheuttamisperiaatteen toteuttamisen vuoksi taikka muusta vastaavasta syystä. Liittymismaksun suuruudessa voidaan ottaa huomioon myös kiinteistön käyttötarkoitus.

Kyselyyn vastanneista yrityksistä 24 % piti vesimaksua merkittävänä liiketoiminnalleen. Näillä yrityksillä vesimaksun osuus liikevaihdosta vaihteli 0 % - 10 % ja keskiarvo oli 2,58 %.

Vesimaksu on kokonaisuudessaan huomattava osalle yrityksistä. Tämä ei kuitenkaan ole puhtaasti veroluonteinen maksu.

euroa /m³

Kuva 7. Vesimaksujen hinnan kehitys Pohjois-Savossa
Lähde www.ymparisto.fi

3.8 Ravitsemusliikkeen valvontamaksut

Elintarvikelain mukaisesta ravitsemusliikkeen valvonnasta peritään käsittely- ja valvontamaksuja kunnallisen päätöksen mukaisesti. Esimerkiksi Helsingissä uuden hakemuksen käsittelymaksu on toiminnan luonteesta riippuen 180 –

440 €, toiminnan muutoksesta ilmoittaminen maksaa 130 – 220 € ja valvontatarkastuksista peritään 90 – 220 €:n suuruinen maksu. Lisäksi yrittäjälle aiheutuu omavalvonnan noudattamisesta kustannuksia, joiden suuruutta ei tässä yhteydessä ole pystytty euromääräisesti selvittämään (lähinnä työaikaan liittyviä kustannuksia).

3.9 Anniskelulupamaksut

Anniskelulupaan liittyvät maksut (Asetus lääninhallituksen suoritteiden maksuista 1254/2007, voimassa 2009 loppuun):

	Käsittelymaksu	Alennettu käsittelymaksu *)
Anniskelulupa	525 €	320 €
Tilapäinen anniskelulupa	360 € - 525 €	180 € - 360 €
Jatkoaikalupa	280 €	ei alennusta
Anniskelualueen muutoslupa	180 €	ei alennusta
Ilmoitusmaksu muutoksesta	75 €	ei alennusta
Muu anniskelulupa	180 €	ei alennusta
Vuotuinen valvontamaksu (c-lupa)	100 – 380 €	riippuu anniskelumäärästä
Vuotuinen valvontamaksu (a- ja b-luvat)	100 – 700 €	riippuu anniskelumäärästä
Jatkoaikaluvan valvontamaksu/v.	125 €	ei alennusta

*) Alennettu käsittelymaksu peritään silloin, kun luvanhaltijalla on jo aiemmin myönnetty tuotevalvontakeskuksen tai lääninhallituksen myöntämä muu lupa tai jos hakija hakee kahta tai useampaa lupaa samanaikaisesti.

Alkoholijuoman kaupallinen valmistus on Suomessa luvanvarainen elinkeino. Valmistusluvan myöntää sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviranomainen Valvira. Matkailullista merkitystä on lähinnä hedelmä- ja marjapohjaisten ns. tilaviinien valmistuksella ja myynnillä. Tilaviini-nimikkeen käyttöluvan myöntää myös Valvira. Lupamaksun suuruus on 1020 € ja siitä peritään lisäksi vuosittainen valvontamaksu (perusmaksu 390 € + valmistusmäärään sidottu lisämaksu).

Alkolla on yksinoikeus alkoholijuomien vähittäismyyntiin. Poikkeuksena tähän lääninhallitus voi myöntää vähittäismyyntiluvan käymisteitse valmistetuille miedoille alkoholijuomille ja tilaviineille (enintään 13 til. - %). Tilaviinien ja sahdin myyntipaikan tulee sijaita valmistuspaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä ja niitä voi valmistajalla olla vain yksi.⁴ Vähittäismyyntilupa maksaa 210 €. Lisäksi vähittäismyyntin valvonnasta peritään vuotuinen valvontamaksu, jonka suuruus on 180 €.

Viinitiloilla valmistettävien vahvempien tuotteiden (vahvat viinit, liköörit, yms.) osalta tiloilla on mahdollista hakea tilalle anniskelulupaa, mutta niiden

⁴ Sosiaali- ja terveysministeriön päätös käymisteitse valmistetun enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman myyntipaikasta ja myyntitoiminnasta 852/1995

vähittäismyynti on hoidettava Alkon välityksellä. Vireillä on asetusmuutos, joka toteutuessaan mahdollistaisi myös näiden tuotteiden (alle 22 til. - %) myynnin tilalta.

3.10 Tupakkatuotteiden myyntilupa

Tupakkatuotteiden vähittäismyynti edellyttää 1.4.2009 alkaen myyntilupaa, jonka myöntää kunta. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviranomainen on antanut oheistuksen lupamenettelyyn liittyvistä vaatimuksista⁵. Hakemuksessa tulee olla liitteenä omavalvontasuunnitelma, jossa kuvataan miten yritys tulee toimimaan varmistaakseen lain tavoitteiden toteutumisen. Kunnan lupaviranomainen tulee perimään myyntiluvasta lupamaksun sekä vuotuisen valvontamaksun. Valvontamaksun suuruus riippuu kunnan päätöksestä ja sillä katetaan myyntiluvista, myynnin valvonnasta, koulutuksesta ja järjestelmän ylläpidosta aiheutuvat kustannukset. Esimerkiksi Helsingissä myyntilupahakemuksen käsittely maksaa 150 € ja vuotuinen valvontamaksu on 100 € ensimmäiseltä myyntipaikalta ja 20 € seuraavilta.

3.11 Tekijänoikeusmaksut

Kuten kohdassa 2.3. Viihdetarjonta todettiin, Teosto ja Gramex huolehtivat tekijänoikeuksista ja niihin liittyvistä maksuista.

3.12 Valmismatkalain mukainen vakuusvelvoite sekä valvonta- ja rekisteröitymismaksu

Valmismatkalain mukainen vakuusvelvoite on merkittävä taloudellinen taakka alalla toimiville yrityksille. Vakuussumma määräytyy toiminnan laajuuden mukaan, joten se voi olla määrältään hyvinkin huomattava. Erityisesti alkuvaiheessa olevien yritysten kohdalla vakuudenasettamisvelvoite voi olla toimintaakin ohjaava ja kasvua ehkäisevä velvoite, kun yrityksellä ei ole taloudellisia mahdollisuuksia vakuuden asettamiseen tai sen kasvattamiseen. Kuluttajavirasto on käynnistänyt kokeilun ryhmävakuuksista (vakuusjärjestely, jossa ryhmän jäsenet toimivat toistensa täytetakaajina) – ensimmäisessä vaiheessa mukaan otettiin yritykset joiden vakuusmäärä oli enintään 10.000 €, seuraavassa vaiheessa laajennetaan yrityksiin, joiden vakuus on enintään 25.000 €. Suomen Matkatoimistoalan liiton 150 jäsenestä reilulla puolella vakuus ylittää 55.000 € (Päivi Laatikainen-Mattsson SMAL, henkilökohtainen tiedonanto 3/2009). Valmismatkaliikerekisteriin asetettavan vakuuden lisäksi perinteisiä matkatoimistoja rasittavat muutkin vakuudet ja ennakkomaksuvelvoitteet (IATA-vakuus, lentoyhtiöiden etupainotteisuus maksukäytännössä, luottokorttiyhtiöiden vakuudet, hotellien ennakkomaksut).

Valmismatkaliikerekisteriin rekisteröityminen maksaa yritykselle 500 €. Yrityksen tulee tehdä Kuluttajavirastolle ilmoitus aina kun toiminnassa tapahtuu olennaisia muutoksia. Vuosittainen valvontailmoitus tulee tehdä joko kerran vuodessa (vakuus alle 30.000 €, välittäjät, vakuudesta vapautetut) tai kaksi kertaa vuodessa (muut).

---

⁵ www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/tupakka

Vuosittain maksettava valvontamaksu⁶ on jaettu luokkiin vakuusmäärän mukaisesti:

Maksuluokka	Vakuusmäärä	Valvontamaksu
1	enintään 10 000 € sekä vakuudesta vapautetut	225 €
2	10 000 – 100 000 €	450 €
3	100 000 - 1 000 000 €	900 €
4	yli 1 000 000 €	1 800 €

Kyselyyn vastanneista yrityksistä seitsemän oli rekisteröitynyt Kuluttajaviraston valmismatkaliikerekisteriin. Näistä viisi oli rekisteröitynyt sekä matkanjärjestäjänä että matkanvälittäjänä.

Vastaajista kolme oli asettanut maksukyvyttömyyden varalle vaadittavan vakuuden. Näillä kaikilla vakuuden suuruus oli 10 000 – 100 000 euroa. Vakuuksien kustannuksiksi kertyi vain yksi vastaus, joka oli 700 euroa. Toinen vastaaja ilmoitti yrityksen luopuneen vakuudesta ja keräävänsä maksut jälkikäteen.

Pienehkön vastausmäärän takia takuumaksun kustannusvaikutuksia ei voida analysoida kovin syvällisesti. Vakuutusmaksut vaikuttavat kuitenkin yritysten käyttäytymiseen esimerkiksi laskutuksen osalta. Näin ollen niillä on vaikutusta yritysten kasvuun ja kannattavuuteen.

3.13 Lentoyhtiöiltä perittävät maksut

Lentoyhtiöiltä perittävät maksut voidaan karkeasti jakaa kahteen ryhmään: lentoasemamaksuihin ja lennonvarmistuksen maksuihin.

Tämän lisäksi lentoyhtiöt joutuvat järjestämään maahuolintapalvelut, maksamaan käyttämästään sähköstä jne. Tässä keskitytään kuvaamaan lyhyesti Finavia Ilmailulaitoksen perimät maksut.⁷

Lentoasemamaksut:

- Laskeutumismaksu

Laskeutumismaksu muodostuu painoluokan mukaisesta kiinteästä maksusta ja tonnikohtaisesta maksusta. Maksun suuruus 2,79 – 6,84 €/tn. Vähimmäismaksu 55 € ruuhka-aikaan, muina tunteina Helsinki-Vantaalla 30 € ja muualla 11 €.

- Paikoitusmaksu

Painoon ja pysäköintiaikaan sidottu maksu, jota käytetään vain päivä-aikaan. Helsinki-Vantaa lentokentällä alle 5 tuntia pysähdys 1,31 €/tn, vähintään 5,22 €. 5-10 tunnin pysähdys 2,61 €/tn, vähintään 10,44 €.

⁶ Kuluttajavirasto

⁷ <https://ais.fi/ais/aica/A/A2009/A0012009.pdf>

10-24 tunnin pysähdys 3,92 €/tn, vähintään 15,67 €. Muilla Suomen lentokentillä maksut ovat alempia.

- Matkustajamaksu

Matkustajamaksu peritään matkustajasta, joka lähtee lentoaseman matkustajaterminaalista kaupallisessa liikenteessä olevalla ilma-aluksella. Matkustajamaksun suuruus määräytyy lentoaseman, matkustajatyypin ja ilma-aluksen suurimman sallitun lentoonlähtöpainon mukaan. Maksu vaihtelee 3,60 – 10,07 € välillä/matkustaja.

- Turvamaksu

Turvamaksun suuruus on 4,51 euroa per lähtevä matkustaja.

- Melumaksu

Yöaikana perittävä lentoonlähtömaksu, joka perustuu pitkälti lentokoneen melutodistuksen melutasoon.

Lennonvarmistuksen maksut:

- Lennonvarmistusmaksu (TN maksu)

Jokaisesta ilma-aluksen laskeutumisesta lentoasemalle lentoaseman aukioloaikana peritään lentoaseman lennonvarmistuspalvelumaksu (ns. Terminal Navigation charge eli TN-maksu), joka perustuu aluksen painoon ja lentokenttaluokkaan (lentokenttaluokan mukainen yksikköhinta kerrotaan painokertoimella).

Lentokenttaluokkien yksikkömaksut:

ATC1 lentokentät 147,00 € (Helsinki-Vantaa, Jyväskylä, Tampere, Kuopio, Rovaniemi)

ATC2 lentokentät 123,00 €

AFIS lentokentät 70,00 €

- Lentoreittimaksu

Suomen ilmatilassa mittarilentosääntöjen (IFR) mukaan lentävästä ilma-aluksesta peritään lennonvarmistuspalveluiden käyttämisestä maksu, jonka suuruus saadaan kun yksikköhinta kerrotaan lennon pituustekijällä ja aluksen painokertoimella. Yksikköhinta Suomessa on 40,39 €.

Lisäksi Finavia perii lukuisia vähämerkityksellisempiä maksuja (avustamispalvelumaksu, hallimaksu, pitkäaikaisen säilytyksen maksu, koekäyttöpaikkamaksu jne.) sekä sähkömaksua. Maksuhinnoittelussa on käytössä alennuksia, joista tärkein ehkä pienkoneille suunnattu kausikorttijärjestelmä ja erilaiset reittikohtaiset lentoreittimaksujen alennukset, jotka kohdistuvat lähinnä uusiin reitteihin.

3.14 Muut maksut ja hallinnolliset kulut

Muut maksut ja hallinnolliset erät vaikuttavat merkittävästi yritysten toimintaan. Näiden osalta ongelmaksi ei pääsääntöisesti koeta kuitenkaan maksujen

tasoa vaan niiden lupien saatavuuden ja valvonnan aiheuttamaa rasisitusta yritykselle. Raportoinnin aiheuttama taakka koettiin ongelmaksi etenkin pienissä yrityksissä.

Kaavoitus- ja rakennuslupaprosessien pitkäkestoisuus nähtiin ongelmana. Investointien suunnittelu vaikeutui, kun lupia jouduttiin odottamaan. Sama pätee ympäristölupiin.

Turvallisuusmääräykset eivät juuri saaneet osakseen kritiikkiä vaan ne nähtiin enemmän positiivisena asiana. Eri viranomaisten välille toivottiin kuitenkin enemmän yhteistyötä. Tämän lisäksi valvontaa kritisoiitiin valvojien asiantuntemuksen puutteesta eli kun valvojat eivät tunne esim. extreme -lajeja, saa kuka tahansa toimia alalla. Ainoa valvontaa koskeva kriittinen huomio koski hygieniavaatimuksia.

Luvista selkeästi haasteelliseksi osoittautuivat **metsästys- ja kalastusluvat**. Näiden lupien ongelmana ei ole niinkään niiden hinta kuin niihin liittyvä epävarmuus. Metsästyslupien saatavuudesta ei ole tietoa ja kalastuslupakäytännöt ovat sekavia. Näitä lupia voidaan pitää veroluonteisina vain niiltä osin, kuin ne ovat valtion hallinnassa.

3.15 Esimerkkejä

3.15.1 Hiihtokeskuksen sähkön kulutuksesta

Hiihtokeskukset ovat huomattavia sähkönkuluttajia. Näissä suurimpia sähköä kuluttavia toimintoja ovat lumetus ja hiihtohissien toiminta. Lumetuksen tarvitseman energian määrä riippuu ennen kaikkea lumetettavan alueen pinta-alasta. Hissien käyttämä energia voidaan laskea periaatteessa per nousu.

Kuuden hengen irrotettava tuoli-hissi kuljettaa 3.600 henkilöä ylös tunnissa ja sen sähkön kulutus on 300 kWh. Tästä voidaan laskea, että yksi nousu/henkilö kuluttaa 0,09 kWh sähköä (SHKY:n sisäinen muistio).

Veroluokassa I sähköveron suuruus on 0,87 senttiä/ kWh. Tästä voidaan suoraan laskea, että jokaisen nousun osalta vero on 0,0783 senttiä. Vastaavasti voidaan laskea, että hissien kuluttaman sähkön sähkövero oli 2,61 € tunnissa. Tämä kerrottuna hissien määrällä ja aukioloajalla kertoo hissien kuluttaman sähköenergian osuuden vuorokaudessa.

Erään suuren hiihtokeskuksen tietojen mukaan rinnetoiminnot hiihtopäivää kohden kuluttavat 8,35 kWh energiaa. Näin ollen yhden kävijän verorasitus olisi n. 7 senttiä. Tämän esimerkkitapauksen yhteydessä korostettiin kuitenkin sitä, että kyseisen keskuksen sähkönkulutus oli matala kävijää kohden ja keskuksissa, joissa kävijämäärät ovat pienempiä, kulutus on suurempi.

Energiankulutus jakautuu eräässä suomalaisessa hiihtokeskuksessa siten, että lumetus kuluttaa 38 %, hissit ym. 36 % ja valaistus 16 % (työn alla oleva konsulttiraportti).

Kyselyyn osallistui yhteensä 4 yritystä, joiden toimialoihin kuului hiihtorinne-toiminta. Näillä yrityksillä sähkönkulutus vaihteli 3,5 % - 9,6 % liikevaihdosta. Keskimäärin sähkönkulutus oli 6,53 % liikevaihdosta.

Liikevaihto yrityksellä, jolla oli sähkökulut 9,6 % liikevaihdosta, oli n. 2 miljoonaa. Sähkönosuus tästä olisi n. 192 000 euroa. Verojen ollessa n. 20 % sähkön kokonaishinnasta tulisi verojen osuudeksi 38 000 euroa. Tämä on 1,9 % liikevaihdosta.

Liikevaihto	Sähkökulut		Veron osuus sähkön kokonaishinnasta	Veron osuus yrityksen liikevaihdosta	
	%	192.000		%	38.000
2.000.000	9,6 %	192.000	20 %	1,9 %	38.000

Kokonaisuudessaan on helppo nähdä, miten suuri merkitys sähköverolla on hiihtorinnetoiminnan kannattavuudelle. Luonnollisesti sähkönkulutukseen vaikuttavat hyvin monet asiat. Kuinka pitkä kausi halutaan järjestää (lumetus), miten rinteet valaistaan jne. Pyrkimykset pitkittää kautta lisäävät lumetuksen tarvetta, mikä puolestaan vaikuttaa sähkönkulutukseen.

3.15.2 Majoituspalveluiden tarjoajan verorasitus

Vastausaineistosta voidaan havaita, että majoituspalveluita tarjoavien yritykset maksavat keskimäärin suuremman osuuden liikevaihdostaan sekä sähkömaksua että kiinteistöveroa. Erot kyselyaineiston muihin yrityksiin eivät ole tilastollisesti merkittäviä – osin pienen aineiston takia – ja oikea vertailuaineisto olisikin muut yritykset yleensä – eivät muut matkailualan yritykset.

On kuitenkin huomattava, että sähkömaksujen ja kiinteistöveron osuuksien liikevaihdot korreloivat keskenään, eli ovat riippuvaisia toisistaan, ja tämä yhteys on tilastollisesti merkittävä. Näin ollen ne yritykset, jotka maksavat paljon kiinteistöveroa, kuluttavat todennäköisemmin paljon sähköä ja maksavat näin ollen paljon sähköveroa. Tämä yhteys on täysin luonnollinen, koska kiinteistöjen hallinnoiminen edellyttää tyypillisesti valaistusta, lämmitystä yms. kuluja.

Huomattavaa on, että kaikkein korkein kiinteistövero- ja sähkönkulutusrasitus kohdistuu niihin kyselyyn vastanneisiin yrityksiin, jotka ovat maaseutumatkailukohteita tai mökkikyliä. Nämä yritykset tyypillisesti korostavat myös sitä, että kiinteistöverolle ei koeta saatavan vastinetta, koska haja-asutusalueelle ei tarjota kunnallistekniikkaa eivätkä verot välttämättä ohjaudu muutenkaan matkailua tukevan infrastruktuurin (kuten kelkkareitit) kehittämiseen.

Korkeisiin sähkönkulutuksen ja kiinteistöveron osuuksiin vaikuttaa luonnollisesti se, että maaseutumatkailuyritysten liikevaihto on matala. Matala liikevaihto ei välttämättä tarkoita huonoa kannattavuutta, mutta luonnollisesti tällaiset yritykset ovat herkkiä kaikille kulurakenteiden muutoksille ja korkeille kiinteille kustannuksille – kuten kiinteistöverolle.

Laskennallisena esimerkkinä käytetään neljän maaseutumaisesti toimivan majoituspalveluita tarjoavan yrityksen keskiarvolukuja. Yritykset ovat erikokoisia ja toimivat eri puolilla Suomea. Laskelmien tarkoituksena on antaa esimerkki veroluonteisten maksujen suuruusluokista.

Laskennallisen yrityksen liikevaihto on 246 000 euroa. Tämä korostaa sitä, että maaseutumaiset matkailuyritykset ovat kooltaan tyypillisesti hyvin pieniä. Yrityksen liikevaihdosta 60 % kuuluu arvonlisäveroluokkaan 8 %, 6 % kuuluu arvonlisäveroluokkaan 17 % ja loput 35 % kuuluu arvonlisäveroluokkaan 22

%. Tämä jakauma korostaa sitä, että näiden yritysten liiketoiminta painottuu nimenomaan majoituspalveluihin.

Liikevaihto	Sähkövero	€	Kiinteistö- vero	€	Yhteensä €
246.000	2,2 %	5.400	3,3 %	8.100	13.500

Sähkö syö 11 % liikevaihdosta, eli sähköveron ollessa n. 20 % sähköhinnasta, sähkövero vie n. 2,2 % liikevaihdosta. Kiinteistövero vie 3,3 % liikevaihdosta. Yhteensä nämä verot vievät liikevaihdosta lähes 5,5 % eli n. 13 500 euroa.

Huomioitavaa on, että kun tämä kustannus siirretään hintoihin, se kertautuu vielä arvonlisäveron kautta. Jos kustannusta ei siirretä hintoihin, se heikentää yrityksen kannattavuutta. Osaltaan tätä kompensoi se, että esimerkkirytyksen kaltaisen yrityksen liikevaihdosta suurin osa kuuluu 8 % arvonlisäveroluokkaan.

3.15.3 Kylpylöiden verorasitus

Kyselyyn vastasi vain kaksi kylpyläyritystä. Yritysten anonymiteetin säilyttämiseksi niiden profiileja käsitellään pintapuolisesti ja liikevaihtolukuihin ei puututa.

Kylpyläliiketoiminnalle tyypillistä on se, että liikevaihto jakautuu kaikkiin arvonlisäveroluokkiin. Valtaosa palveluista myydään kuitenkin 22 % liikevaihtoluokassa.

Sähköverot ovat kylpylöille merkityksellisiä ja vievät n. 3 % liikevaihdosta. Vesimaksut ovat myös merkityksellisiä ja niiden osuudeksi liikevaihdosta muodostuu n. 1 %. Kiinteistöverolla on myös merkitystä liikevaihdon osalta, osuuden jäädessä vajaaseen prosenttiin liikevaihdosta. Tosin vain toinen vastanneista yrityksistä oli ilmoittanut kiinteistöveron merkityksen.

Kylpylätoiminnan luonteen vuoksi siihen kohdistuu varsin laaja verorasitus. Energia- ja kiinteistöverojen merkitys on huomattava ja toiminnan luonteen vuoksi myös alkoholiverotus rasittaa kylpylöitä. Huomioitavaa on myös se, että vaikka kylpylät pääsevätkin nauttimaan matalimmista arvonlisäverokannoista, huomattavaan osaan liikevaihdosta kohdistuu kuitenkin korkein arvonlisäveroprosentti.

4 SELVITYS KILPAIJAMAIEN VALTION VAIKUTUKSISTA MATKAILUYRITTÄMISEN TOIMINTAYMPÄRISTÖÖN

Kilpailijamaiden toimintaa on selvitetty haastatteluin ja käyttämällä internetistä löytyvää tietoa haastatteluiden tukena. Haastatellut tahot ovat:

- Ruotsi: Dennis Bederoff, Head of tourism industry affairs, The Swedish Agency for Economic and Regional Growth (NUTEK)
- Itävalta: Rainer Ribing, Director of Tourism and Leisure Unit (Geschäftsführer der Sparte Tourismus und Freizeitwirtschaft), The Austrian Federal Economic Chamber
- Irlanti: Caemann Wall, National Tourism Development Agency, Research & Policy Development.

4.1 Ruotsi

Ruotsin verotusaste on yleisesti ottaen EU:n toiseksi korkein Tanskan jälkeen. Arvonlisävero on 25 %, paitsi hotellien, leirinnän ja ruoan vähittäismyynnin osalta 12 %. Matkustajaliikenteen, hiihtolippujen, kirjojen, lehtien ja lippujen kulttuuri- ja urheilutapahtumiin vero on 6 %. Myös energiasta maksetaan arvonlisäveroa. Hiihtolippujen verotus alennettiin 6 %:iin (ennen 12 %) 1.1.2007, sillä perusteella, että kyse on liikennevälineestä.

Tällä hetkellä Ruotsissa herättää keskustelua Systembolagetin monopoliasema alkoholin myynnissä. Se estää mm. lentokentällä alkoholin myynnin muihin kuin verovapaisiin maihin, eli mm. EU-maihin. Myös esim. pientilojen kotiviinintuottajat eivät voi tarjoilla maistiaisasiakkaille, koska kyse on alkoholista. Samoin kuin Suomessa, Ruotsissakaan ei ole erillistä matkailualan lainsäädäntöä, vaan säädökset ovat palvelualakohtaisia.

Ravintoloiden on mahdollista olla auki poikkeusluvalla klo 05 asti, ilman poikkeuslupaa 03 asti. Mahdollisuus pidempää aukioloon tuli voimaan muutama vuosi sitten, äskettäin on ollut keskustelua siitä, pitäisikö aukioloa rajoittaa uudestaan.

Alkoholia verotetaan vahvuuden mukaan: väkevät viinat 62 %, viinit 23 %, olut, jonka vahvuus 3,5 %, alkoholivero 30 %. Olutta, jonka alkoholipitoisuus max. 2,8 %, ei veroteta. Alkoholin arvonlisävero on 20 %. Anniskeluluvan saamista helpotettiin noin 10 vuotta sitten ja useimmilla ravintoloilla on lupa. Alkoholia ei saa tarjoilla ravintoloissa ennen klo 12 päivällä ja tarjoilu päättyy sulkemisaikaan.

Ikäraja väkevien alkoholijuomien, viinien ja vahvojen oluiden nauttimiselle on 20 vuotta, mietojen oluiden osalta 18 vuotta.

Musiikin soittaminen julkisella paikalla edellyttää lupaa ja siitä maksetaan tekijänoikeusmaksuja.

Ruotsissa on valmismatkalaki. Laki määrittää mm. matkanjärjestäjän velvolliseksi tiedottamaan asiakasta terveys-, passi- ja viisumivaatimuksista. Laissa määritetään myös yleiset sopimusehdot valmismatkoille ja asiakkaan irtisanomissuoja. Se määrää myös matkanjärjestäjän velvolliseksi vahingonkorvauksiin, jos matkapaketissa on virheitä. (Lag [1992:1672] om paketresor.)

Polttoaineen hinnasta 70 % on veroa. Auton verotus tapahtuu hiilidioksidipäästöjen mukaan, tämä käytäntö on ollut voimassa vuodesta 2006.

Hiihtokeskuksia verotetaan energian osalta yksityishenkilöinä, ts. niillä on korkeampi verotusaste kuin yrityksillä. Ruotsissa sähkön hinta ennen veroja on 0,574 SEK/KWh, sähkövero 0,270 SEK/KWh ja ALV 0,211 SEK/KWh (Taxes in Sweden 2008, 19).

Ruotsissa ei 1.1.2008 lähtien ole enää ollut kansallista kiinteistöveroä, sen sijaan on vain kunnallinen matala kiinteistövero. Kaupallisten kiinteistöjen verotus on 1,0 % verotusarvosta, teollisuuskiinteistöillä 0,5 %.⁸

4.2 Itävalta

Yleinen arvonlisäveroprosentti on 20. Alennettu 10% koskee majoituspalveluita (paitsi leirintäalueita, joiden alv 20 %), viihdepalveluita (sisäänkäsy näytöksiin, elokuvateattereihin, teattereihin, huvipuistoihin), elintarvike- ja maataloustuotteita (paitsi alkoholi- ja alkoholittomat juomat 20 %) , painotuotteita (kirjoja, lehtiä, aikakauslehtiä) ja matkustajaliikennettä. 12 % alv koskee viinitilalla viininviljelijän itse tuottamaa viiniä. Viime vuosien uudistuksista matkailualaa koskee juomarahan verotuksen poistaminen. Itävallan verotaso on yleisesti ottaen alhainen (yhteisövero 25 %).

Ravintoloiden aukioloajoissa ei rajoituksia, paitsi terassien osalta. Julkisessa omistuksessa olevien kiinteistöjen terassit suljettava klo 23 mennessä, yksityisomistuksessa olevien klo 22 mennessä.

Alkoholivero alkoholituotteille, jotka on tuotettu tai maahantuotu veroalueella/-alueelle on 1000 euroa/100 alkoholilitraa. Lisäksi kaikki alkoholijuomat ovat alkoholijuomaveron alaisia (alcohol beverage tax) (kunnallinen vero, keskimäärin 10 % arvosta). Olut, joka on tuotettu tai maahantuotu veroalueella, verotetaan olutveron mukaisesti: 2 euroa/hehtolitra/platoaste. Alkoholien ja tupakan myyntiin ei tarvita lisenssiä. Alkoholien myyntiajoissa ravintoloissa ja kaupoissa ei ole rajoituksia. Ikäraja alkoholien ja tupakan nauttimiselle on 16 vuotta. Tupakan myynti on rajoitettu tupakkakauppoihin, lisäksi myynti on sallittu majoitus- ja ravintola-alan yrittäjille.

Musiikin julkisesta esittämisestä maksetaan tekijänoikeusmaksuja, paikallinen tekijänoikeusjärjestö on AKM.

EU-direktiivin mukaisesti matkanjärjestäjien on rekisteröidyttävä. Erityistä pakettimatkalakia ei ole, mutta matkanjärjestäjältä vaaditaan lisenssi ja rekisteröityminen. Valmismatkoja säätelee laki yleisistä matkaehdoista (Allgemeine Reisebedingungen (ARB) 1992, sekä kuluttajansuojalaki (1993).

Ohjelmanpalveluiden osalta lisenssin saaminen ohjelmanpalveluiden järjestäjäksi vaatii ammatillista pätevyyttä. Kalastus- ja metsästyslupa haetaan niistä vastaavilta organisaatioilta.

Autovero on 20 %. Polttoainevero on 297 euroa/1000 litraa.

Lentoasemamaksut: vaihtelevat lentokentittäin. Salzburgin lentoasemamaksut ovat seuraavat: Laskeutumismaksu vaihtelee ilma-aluksen suurimman mahdollisen lentoonlähöpainon (MTOW) mukaan välillä 11,39–14,68 euroa/tonni.

---

⁸ Ministry of Finance, press release 16.10.1006: <http://www.regeringen.se/sb/d/7341/a/71054>
Taxes in Sweden 2008:
http://www.skatteverket.se/blanketterbroschyner/broschyr/info/104_4_39f16f103821c58f680007193.html
The Swedish Tax System: Key Features and Lessons for Policy Makers:
<http://www.freedomandprosperity.org/Papers/sweden/sweden.shtml>

Matkustajamaksu vaihtelee 2,91 ja 11,23 euroa/matkustaja välillä. Paikallisilla (regional air traffic) lennoilla sekä laskeutumis-, että matkustajamaksu on 85 % muutoin pätevistä maksun suuruudesta. Pysäköinnin jälkeen neljä ensimmäistä tuntia ovat ilmaista pysäköintiaikaa, jonka jälkeen seuraavan 24 tunnin paikoitusmaksu on 10-20 % laskeutumismaksusta, koneen suuruudesta riippuen. (Salzburg Airport: Tariff Regulations.)

4.3 Irlanti

Yleinen arvonlisäveroprosentti on 21,5, alennettu 13,5%. 13,5% taso koskee tiettyjä polttoaineita, rakennuspalveluita, lehtiä, aikakauslehtiä, korjaus-, siivous- ja huoltopalveluita yleisesti ottaen, ravintolapalveluita, tiettyjä valokuvatarvikkeita, lomamajoitusta ja yksityisiä urheilutiloja. Perusarvonlisäprosenttia korotettiin 21:stä 21,5:een vuonna 2008. Maaliskuussa 2009 voimaan tullut lentomatkustusvero (Air Travel Tax) on viime aikojen suurin matkailua koskettava lainsäädännöllinen muutos. Vero nostaa lentomatkustamisen kustannuksia. Sen alaisuuteen kuuluvat kaikki Irlannin lentokentiltä lähtevät lennot. Veron suuruus on 10 euroa/matkustaja, lyhyillä, alle 300 km:n matkoilla 2 euroa/matkustaja.

Hotelli- ja ravintola-alojen palkkoja valvoo Työkomitea (Joint Labour Commission), joka on määrännyt ko. alojen palkkatason kansallista minimipalkkaa korkeammaksi.

Ravintoloiden aukioloaikoja ei ole juuri rajoitettu niiden ravintoloiden osalta, joissa alkoholia ei tarjoilla (tällaisia ravintoloita on melko paljon). Alkoholia tarjoilevien ravintoloiden osalta aukioloajoissa on joitain rajoituksia (pubit avautuvat keskipäivällä ja sulkeutuvat keskiyöllä, baarit ja yökerhot voivat olla auki vähän pitempään). Usein alkoholia tarjoillaan ravintoloissa vain ruokailauksen yhteydessä.

Alkoholin verotus on seuraavanlainen⁹:

Juoma (annoskoko)	Valmistevero/annos
Väkevät (35.5ml)	€ 1.39
Olut, suuri (568ml)	€ 0.11
Olut, pieni (330ml)	€ 0.07
Viinipullo (750ml)	€ 2.46
Viinilasi (150ml)	€ 0.49
Kuohuviinipullo (750ml)	€ 4.92
(Viinin alkoholipitoisuus välillä 5.5%-15%)	

Ikäraja alkoholin ja tupakan nauttimiselle on 18 vuotta. Alkoholin nauttiminen julkisella paikalla on kielletty suurimmassa osassa Irlantia. Sunnuntaisin, pitkänäperjantaina, joulupäivänä ja Pyhän Patrikin päivänä alkoholin myynti kaupoissa ja ravintoloissa on kielletty. Muina päivinä myynti on sallittu klo 10.30 lähtien. Lisenssi vaaditaan alkoholin myyntiin. Vuonna 2008 voimaan tuli uusi laki (Intoxicating Liquor Act 2008), joka rajoittaa alkoholin myyntiä

⁹ Lähde: Revenue Commissioners, Schedule of Excise Duties (2009)

kaupoissa ja pubeissa ja sen nauttimista julkisilla paikoilla. Laki mm. määrää alkoholia myyvät kaupat suljettaviksi klo 22. (Intoxicating Liquor Act 2008, osa 2, kohta 4.)

Musiikin soittamisesta ravintoloissa maksetaan tekijänoikeusmaksuja. Kalas- tusta tai metsästystä sisältäviin ohjelmalveluihin tarvitaan lupa.

Matkanjärjestäjäksi (tour operator) ei tarvitse rekisteröityä. Valmismatkoja säätelee EU:n valmismatkadirektiiviin pohjautuva The Package Holidays & Travel Trade Act 1995, jonka tarkoituksena on kuluttajansuojan turvaaminen pakettimatkan ostajille. Laki koskee matkoja, joissa vähintään kaksi seuraavista tekijöistä on etukäteen järjestetty ja myyty yhteishintaan: kuljetus, majoitus, muut matkapalvelut. Lisäksi matkan tulee kestää vähintään 24 tuntia tai sisältää yöpymisen. Laki säättää vähimmäisvaatimukset pakettimatkasopi- muksen sisällölle ja niille seikoille, joista asiakasta on informoitava ennen so- pimuksen tekemistä.¹⁰

Normaali alv (21,5 %) koskee myös autonvuokrausta. Autoja koskee sekä moottorivero (motortax) että auton rekisteröintivero. Moottorivero määräytyy auton moottorin painon mukaan, vero nousee kokoluokan suuretessa.

Sähkön alv on 13.5 %.

4.4 Yhteenveto

Eri maiden vertailu on hankalaa, koska käytännöt eroavat toisistaan suuresti, esim. alkoholin verotuksen mittayksiköiden osalta. Matkailualaa koskeva lain- säädäntö jakautuu hyvin monen eri lain alueelle, joten vertailu vaatii laajaa perehtymistä kunkin maan lainsäädäntöön.

Arvonlisävero Suomessa, Ruotsissa, Itävallassa ja Irlannissa %

	Suomi	Ruotsi	Itävalta	Irlanti
Yleinen	22	25	20	21,5
Alennettu	8	12	10	13,5
Poikkeukset	17/ 0	6	12	0

Arvonlisäveron suuruudessa on maiden välillä melko suuria eroja, jonkin verran vaihtelua on myös siinä, mitkä tuotteet kuuluvat alennetun arvonlisäveron alaisuuteen. Ruotsin veroaste on korkein, 25 %, Itävallassa verotus taas yleisesti ottaen alhaisimmalla tasolla. Irlannissa alv-vapaita tuotteita on enemmän kuin muissa maissa. Itävallassa majoituspalveluita ja Irlannissa loma-asumista verotetaan alemman alv:n mukaisesti.

Majoitus- ja ravintolapalvelut

Suomessa ravitsemusliikkeiden aukiolo on mahdollista klo 05–02 välisenä ai- kana. Ruotsissa taas tietyt yökerhot voivat olla auki klo 05 asti poikkeusluval- la, muutoin klo 03 saakka. Itävallassa ja Irlannissa aukioloaikoja ei ole rajoi- tettu, mutta jälkimmäisessä pubit sulkeutuvat keskiyöllä.

Suomessa anniskelu voidaan aloittaa klo 09.00 ja se päättyy 0,5 h ennen ra- vintolan sulkemisaikaa. Ruotsissa anniskelu voidaan aloittaa klo 12.00, Irlan- nissa 10.30, paitsi sunnuntaisin ja tiettyinä juhlapäyhinä, jolloin anniskelu on

¹⁰ European Consumer Centre Ireland http://www.eccdublin.ie/legislation/package_travel.html

kielletty. Muissa maissa Suomea lukuun ottamatta anniskelua ei päätetä ennen sulkemisaikaa.

Alkoholia ja tupakkaa koskevat määräykset

Ruotsin alkoholilainsäädäntö on vertailtavista maista tiukin. Systembolagetin monopoliasema määrittää tarkkaan myyntiä, mikä on aiheuttanut myös keskustelua siitä, onko Systembolagetin monopoliasema liian vahva. Ikärajoissa on vaihtelua: Itävallassa ikäraja tupakan ja alkoholin nauttimiselle on 16 vuotta, Ruotsissa 20 (mietoja oluita lukuun ottamatta), Irlannissa 18. Itävallassa tupakkaa myydään majoitus- ja ravitsemusliikkeiden lisäksi vain tupakkakaupoissa.

Viihdepalvelut, pakettimatkat, ohjelmapalvelut

Tekijänoikeusmaksut pätevät musiikin esittämiseen ja soittamiseen kaikissa maissa ja kalastuksen ja metsästyksen järjestämiseen matkailupalveluina vaaditaan lupa. Suomella, Ruotsilla ja Irlannilla on erityinen valmismatkalaki, kun taas Itävallassa valmismatkojen määräykset perustuvat lakiin yleisistä matkaehdoista, sekä kuluttajansuojalakiin. Itävallassa ohjelmapalveluiden järjestäjäksi rekisteröitymiselle on olemassa pätevyysvaatimukset.

Muuta

Ruotsissa hiihtohissien alv on alennettu 6 prosenttiin, mutta hiihtokeskuksia verotetaan energian osalta yksityishenkilöinä, eli raskaammin kuin yrityksiä yleensä. Irlannissa keskustelua on aiheuttanut uusi lentomatkustusvero, jonka vaikutuksesta lentomatkustaminen on kallistunut.

5 TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Toimenpide-ehdotusten tavoitteena on poistaa veroluonteisiin maksuihin liittyviä epäkohtia ja parantaa matkailuyrittäjien toimintaedellytyksiä. Ehdotukset nousivat esille työn yhteydessä toteutettujen haastattelujen ja kyselyn tuloksista. Ehdotukset on käsitelty myös matkailuyrittäjille järjestetyssä työpaikassa.

Kyselyssä ja haastatteluissa kysyttiin suoria kehittämisehdotuksia. Näissä toistuivat edellä esitetyt haasteet.

- Lupia ja valvontaa haluttiin joustavammaksi, tehokkaammaksi ja yritystoimintalähtoisemmäksi.
- Yritysten tasa-arvoisen kohtelun tärkeyttä korostettiin.
- Viranomaisvalvonnassa toivottiin viranomaisilta enemmän yhteistyötä, ettei samoja tietoja tarvitsisi ilmoittaa moneen kertaan. Tämä korostui ennen kaikkea pienten yritysten kohdalla. Esimerkiksi mikroyrityksille toivottiin kevyempiä hallintomenettelyjä.
- Lainsäädännön kohdalta toivottiin selkeitä tietovarantoja, missä lueteltaisiin toimialoitain lainsäädäntö ja yritysten velvoitteet.
- Alkoholilainsäädännön osalta toivottiin, ettei yksittäisiin tilaisuuksiin tarvitsisi hakea erillisiä anniskelulupia.
- Turvallisuuden osalta toivottiin selkeämpien pelisääntöjen kehittämistä ja sitä, että säännöt olisivat kaikille yrityksille samat. Ongelmana ei siis koeta turvallisuussäädöksiä vaan niiden selkeyden puutetta.

5.1 ALV-luokkien tulkinta ja selkeyttäminen

Arvonlisäveroluokkien tulkinta ja luokkien selkeyttäminen nousi keskeisimmäksi toimenpiteeksi. Tavoitteena on tasa-arvoinen verokohtelu ja kilpailun vääristymien oikaisu.

Tällä hetkellä yritykset ovat sitä mieltä, että alv-kohtelu ei ole yhtenäistä eri puolilla Suomea. Tulkintaongelmia on esiintynyt erityisesti rajanvedossa terveyspalvelut (alv 0%) – kulttuuri- ja liikuntapalvelut (alv 8%) – matkailun ohjelmapalvelut (alv 22%) välillä. Verottajalta on vaikea saada etukäteen tietoa mitä verokantaa tulisi käyttää. Verokohtelun tulisi kohdistua tasapuolisesti samankaltaiseen toimintaan. Nyt esimerkiksi hiihtokoulujen alv-kanta on 22% ja ratsastuskoulujen 8%. Myös opaspalveluiden alv vaihtelee 8%:n ja 22%:n välillä (liikuntaa vai kulttuuria vai ohjelmapalvelua).

Esimerkiksi opastettu kulttuurikierros Helsingissä Töölönlahden ympäri verotettaisiin 22 %:n alv-kannan mukaan, mutta jos sama kierros toteutettaisiin sauvakävelemällä, olisikin noudatettava verokanta 8 %.

Arvonlisäverokohtelu aiheuttaa myös selkeätä kilpailunvääristymistä. Paikallisesti merkittäviä ongelmia ovat esimerkiksi nuorisokeskusten, urheilupuistojen ja säätiöpohjaisten majoitusyritysten vapaus arvonlisäverosta.

Ehdotus:

1. Arvonlisäverotuksessa erilaisten matkailupalveluiden sijoittuminen arvonlisäveroluokkiin yhtenäistetään ja luodaan valtakunnalliset tulkinta-ohjeet, jotka kohtelevat yrityksiä tasapuolisesti riippumatta sijaintipaikkakunnasta
  - ohjeistuksessa valitaan alempi verokanta aina kun se on mahdollista
  - esim. hiihtokoulut ovat liikuntapalveluita, joten niihin sovelletaan 8 %:n verokantaa
2. Alv-kohtelusta johtuvat kilpailun vääristymät poistetaan
  - liiketoimintana harjoitettavaan toimintaan kohdistuva arvonlisäverokanta tulee olla sama riippumatta toimintaa harjoittavan tahon yhtiömuodosta
3. Opaspalvelut (kaupunkikiertoajelut, tutustumiskäynnit kulttuurikohteisiin) rinnastetaan kulttuuripalveluihin, joihin noudatetaan 8 %:n verokantaa

5.2 Ravintolapalveluiden (ei alkoholi) arvonlisäverotuksen alentaminen

Eduskunta on hyväksynyt marraskuussa 2008 ruoan arvonlisäveron alentamisen 17 prosentista 12 prosenttiin. Arvonlisäverokannan muutos tulee voimaan lokakuussa 2009.

Ravintolapalveluiden arvonlisäverotuksen taso on riippuvainen EU:n arvonlisäverodirektiivistä. EU-tasolla on 10.3.2009 valtionvarainministerien kesken tehty päätös, jonka mukaan direktiiviä tullaan muuttamaan siten, että se mahdollistaa alemman verokannan soveltamisen myös ravintolapalveluihin. Ecofin on kokouksessaan 5.5.2009 päättänyt, että uudistus tulee voimaan 1.6.2009. Pääministeri Vanhasen II hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut alentamaan ravintolapalveluihin kohdistuvaa arvonlisäverotusta, mikäli EU säännökset sen sallivat.

On esitetty, että ravintolaruoan arvonlisäveron lasku 22 prosentista 12 prosenttiin maksaisi 315 miljoonaa euroa¹¹. Tämä on kuitenkin bruttovaikutus todellisen kustannuksen jäädessä pienemmälle. Ruoan arvonlisäveron alentaminen puolestaan maksaa valtiolle n. 470 miljoonaa euroa vuodessa¹².

Vertailutietona mainittakoon, että Ranskassa ravintolaruoan arvonlisävero on 5,5 % heinäkuusta 2009 alkaen.

Ravintoloiden kilpailukykyyn säilymisen vuoksi on tärkeää, että ravitsemispalveluiden arvonlisäverotus ei poikkea elintarvikkeiden myyntiin käytetystä arvonlisäverokannasta. Kun arvonlisäverokantaa lasketaan, tulisi se toteuttaa samaan aikaan kuin elintarvikkeiden verokanta lasketaan eli 1.10.2009. Näin

¹¹ www.vatt.fi/ajankohtaista/kolumnit/kolumni/news_1808_id/178

¹² http://www.vatt.fi/site/en/announcements/announcement/news_1432_id/29

vältytään kilpailun vääristymiseltä ja kalliiden kassajärjestelmien peräkkäisiltä päivityksiltä.

Ehdotus:

4. Ravitsemispalveluihin kohdistuva arvonlisäverokanta alennetaan 12 %:iin 1.10.2009 alkaen.

5.3 Sähköveron alentaminen

Yksittäisten verojen laskun vaikutusta valtion talouteen vaikeuttaa se, että pitäisi pystyä määrittämään tarkasti, mille yritysjoukolla verojen lasku on tarkoitus kohdentaa ja kuinka paljon juuri nämä yritykset veroa tällä hetkellä maksavat. Karkeana laskupohjana käytetään tässä esimerkkinä hiihtokeskuk-
sia:

Kaudella 2007–2008 hiihtokeskusten lipunmyynti oli 44,2 miljoona euroa (Suomen Hiihtokeskusyhdistys ry). Yhdeksälle suurelle rinneyhtiölle tehdyn selvityksen mukaan rinnetoiminnan osuus kokonaisliikevaihdosta on 62 %. Tämä pitää sisällään kuitenkin välinevuokrauksen, hiihtokoulut jne.¹³ Olettamalla lipunmyynnin osuuden olevan n. 50 %, saadaan hiihtokeskusten kokonaisliikevaihdoksi 88,4 miljoona euroa. Tässä kyselyssä mukana olleet hiihtorinnetoimintaa harjoittavat yritykset käyttivät liikevaihdostaan 6,53 % sähkönkulutukseen. Käyttämällä olettamana sitä, että sähkön hinnasta 20 % on veroa, saadaan kokonaisverokertymän suuruudeksi $20 \% * 6,53 \% * 88,4$ milj. euroa = 1,15 milj. euroa.

Tällä hetkellä I veroluokan sähkövero on 0,87 snt/kWh ja II luokassa 0,25 snt/kWh. Toisin sanoen II veroluokan vero on n. 29 % I luokan verosta. Jos valtion hiihtokeskusten sähkövero laskettaisiin II veroluokkaan, niin valtion verotulot laskisivat n. 817 000 euroa.

Tämä laskelma on tehty hyvin karkein olettamuksin, mutta antaa kokoluokan veroalennuksen suuruudelle.

Toinen vaihtoehto verojen tarkastelulle on laskea kuinka paljon kustannuksia syntyisi, jos 'palvelut ja rakentaminen' kokonaisuudessaan siirrettäisiin samaan veroluokkaan kuin teollisuus. Vuonna 2007 'palvelut ja rakentaminen' -toimiala käytti 17 263 GWh energiaa¹⁴. Tästä kertynee veroja 150 miljoonaa. Laskemalla tämä energiankulutuksen verotus kokonaisuudessaan II veroluokkaan, verokertymä laskisi n. 107 miljoonaa euroa.

Kohdentamalla verohelpotuksen vain tietyille toimialoille merkitys valtion taloudelle jäisi pieneksi. Laajempi kohdentaminen maksaisi huomattavasti enemmän.

Hiihtokeskusten osalta on huomioitava se, että merkittävät keskuksat ovat sitoutuneet energiatehokkuussopimuksiin. Näin ollen ne ovat sitoutuneet leikkaamaan energian kulutusta, eikä sähköveron laskun pitäisi näin ollen lisätä tehotonta energian kulutusta.

¹³ Suomen Hiihtokeskusyhdistys ry

¹⁴ Energiateollisuus ry

Ehdotus:

5. Liikevaihdostaan pääosan matkailusta saavat yritykset rinnastetaan sähköverotuksessa teollisuuteen

- rajana esim. 70 % liikevaihdosta matkailutuloa

5.4 Kiinteistöveron lasku

Kiinteistöverot maksetaan kunnille ja kunnat saavat valita erityyppisille kiinteistöille veroasteen valtion vahvistaman vaihteluvälin sisällä. Tämän järjestelmän sisällä valtio ei voi laskea kiinteistöveroja koko maassa vaan pelkääntään veron ylärajaa, mikä vaikuttaa vain niihin kuntiin, jotka keräävät veroa veron ylärajalla.

Matkailuelinkeinon harjoittajat kuuluvat yleisen kiinteistöveron piiriin. Vuonna 2005 veron suuruus vaihteli 0 % - 1 % välillä Suomen kunnissa. Keskimäärin veroprosentti (ei-painotettu) oli 0,65 %. Kokonaisverokertymä oli vuonna 2005 n. 442 miljoonaa. (Verohallinto).

Yleisen kiinteistöverojen laskeminen asuntojen tasolle asettaisi maksimiveron 0,5 prosenttiin. Tämä olisi vuonna 2005 aiheuttanut 140 miljoonan euron verojen menetyksen.

Tämä on vain laskennallinen esimerkki kiinteistöveron vaikutuksesta ja huomattavaa on, että yleistä veroa maksavat muutkin kuin matkailuyritykset. Tällä hetkellä kaikilla kunnilla ei ole esimerkiksi käytössä erillistä veroa rakentamattomille tonteille, joten näitä verotetaan tässä ryhmässä.

Erityyppisten matkailualan kiinteistöjen verotusarvosta ei ole saatavilla kootua tietoa, joten yksityiskohtaisempi analysointi on haasteellista. Verohelpotusten kohdistaminen esimerkiksi majoitustoimintaa haja-asutusalueilla harjoittaville yrityksille tuskin aiheuttaisi kovin suuria tulon menetyksiä. Luonnollisesti tässä yhteydessä olisi kuitenkin harkittava sitä, miten mahdolliset verotappiot jaettaisiin kuntien ja valtion välillä.

Hallituksessa on sovittu kiinteistöveroprosenttien korottamisesta vuoden 2010 alusta. Myös käytettävä alaraja tulee nousemaan.

Matkailuyrityksille kiinteistöverotus aiheuttaa ongelmia erityisesti matkailukysynnän luomien paineiden vuoksi. Yritystoiminta on kiinteistövaltaista ja mm. ympäristölainsäädännön uudet vaatimukset sekä asiakkaiden vaatimustason nouseminen aiheuttaa paineita kiinteistöjen peruskorjauksille. Tämä nostaa kiinteistön arvoa ja samalla kiinteistöveron suuruutta, vaikka kunnalliset palvelut alueella eivät kasvakaan.

Ehdotus:

6. Kiinteistöverotusta muutetaan pääasiallisesti matkailusta liikevaihtonsa saavien yritysten kohdalla pinta-alapohjaiseksi.

- rajana esim. 70 % liikevaihdosta matkailutuloa

5.5 Valmismatkalain mukaisen vakuusvelvoitteen muuttaminen

Valmismatkalain mukainen vakuudenasettamisvelvollisuus on raskas velvoite erityisesti yritystoiminnan alkuvaiheessa ja vaikeuttaa jopa alalle tulemistä tai ohjaa yrityksiä kannattamattomamman liiketoiminnan (matkanvälitys) suuntaan.

Ehdotus:

7. Luodaan valmismatkaliiketoimintaa harjoittaville yrityksille mahdollisuus saada vakuutta varten Finnveran lainaa tai pankkitakauksia edullisempia takauksia.

5.6 Väyläverolle katto

Vuonna 2008 Suomessa kävi 66 ulkomaista risteilyalusta, joista 53 rantautui kuusi kertaa tai vähemmän ja 13 rantautui seitsemän kertaa tai useammin. Valtaosa aluksista rantautui kuusi kertaa, keskiarvo vuonna 2008 oli 4-5 kertaa¹⁵. Tällä hetkellä peritty väylävero Suomessa on keskimäärin 42.000 €/kerta (1060 €/ nettovetoisuus, enintään 45.000 €, **Väylämaksulaki 1122/2500**) ja tämä peritään risteilyaluksilta aina. Pysähdyksen kokonaiskustannukseksi kertyy n. 60 000 euroa. Säännölliseltä reittiliikenteeltä maksu on alhaisempi. Itämeren alueen kilpailijakaupungeilla kaikilla on huomattavasti alhaisempi väylävero. Risteilymatkustajien kohteeseen jättämä matkailutulo on keskimäärin 128 €/maissa vierailut matkustaja.¹⁶

Tulon menetys ei muodostu kovin suureksi, jos väylämaksujen periminen rajataan esimerkiksi kuuteen kertaan per risteilyalus. Jos oletetaan 13 laivan pysähtyneen 7 kertaa, jolloin yksi kerta olisi ilmainen, muodostuisi tulonmenetykseksi reilut puoli miljoonaa euroa. Tulonmenetyksiä kertyisi hieman enemmän kuin tämä, koska osa laivoista on pysähtynyt myös yli 7 kertaa. Kokonaisuudessaankin menetykset jäisivät todennäköisesti alle 1 000 000 euroon.

Ehdotus:

8. Väyläverolle luodaan pysähtymään kannustava katto – risteilyalusten kohdalla enintään neljä-kuusi pysähdystä verotetaan, kaikki loput ovat verovapaita.

¹⁵ Kim Lång 24.2.2009

¹⁶ Helsingin risteilymatkustajatutkimus 2007. TNS Gallup.

6 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

ETLA on osallistunut julkiseen verokeskusteluun julkaisullaan "Kohti parempaa verotusta". Julkaisun yksi keskeinen näkökulma on se, että verotusta kannattaa painottaa mieluummin arvonlisäveroon kuin työn verotukseen. Tämän lisäksi raportti puoltaa mahdollisimman yhtenäistä alv-kantaa ilman merkittäviä poikkeuksia.

Vaikka raportti huomioikin toimialojen erilaisen luonteen, niin kokonaisuudessaan on syytä painottaa sitä, että matkailun alalla välilliset verot heijastuvat suoraan hintaan ja hintajoustopot ovat merkittäviä. Näin ollen kulutusverojen nosto heijastuu selkeästi matkailualan kannattavuuteen ja työllisyyteen.

Selvitystyö matkailuelinkeinoja koskevien veroluonteisten maksujen alentamisen vaikutuksista yritysten kannattavuuteen ja kasvuun nosti esiin muutaman keskeisen toimenpiteen, joilla matkailuyrittäjyyden toimintaedellytyksiä voidaan parantaa:

Toimenpide	Arvio vaikutuksesta valtiolle	Arvio vaikutuksesta matkailuelinkeinolle
1. Arvonlisäverotuksessa erilaisten matkailupalveluiden sijoittuminen arvonlisäveroluokkiin <ul style="list-style-type: none"> - yhtenäistetään ja luodaan valtakunnalliset tulkintaohjeet, jotka kohtelevat yrityksiä tasapuolisesti riippumatta sijaintipaikkakunnasta - esim. ohjelmalvelusektorilla noudatetaan 8 % alv-kantaa aina kun mahdollista (kulttuuri- ja liikuntapalvelut) 	vähentää byrokratiaa	selkeyttää ja helpottaa yritystoimintaa ja sen kasvua, poistaa kilpailun vääristymiä, vähentää byrokratiaa
2. Alv-kohtelusta johtuvat kilpailun vääristymät poistetaan <ul style="list-style-type: none"> - liiketoimintana harjoitettavaan toimintaan kohdistuva arvonlisäverokanta tulee olla sama riippumatta toimintaa harjoittavan tahon yhtiömuodosta 	veropohja laajenee	poistaa kilpailun vääristymiä
3. Opaspalvelut (kaupunkikiertoajelut, tutustumiskäynnit kulttuurikohteisiin) rinnastetaan kulttuuripalveluihin, joihin noudatetaan 8 %:n verokantaa	erittäin pieni merkitys valtion verokantaan	matkailuelinkeinolle pieni merkitys, mutta opassektorille työllistävää vaikutus
4. Ravintolapalveluihin (ei alkoholi) kohdistuva arvonlisäverokanta alennetaan 12 %:iin 1.10.2009 alk.	VM arvioinut 315 M€	erittäin suuri työllistävää merkitys
5. Liikevaihdostaan pääosan matkailusta saavien yritysten rinnastaminen sähköverotuksessa teollisuuteen	Kohtalaisen pieni	erittäin suuri merkitys
6. Kiinteistöverotuksen muuttaminen pääasiallisesti matkailusta liikevaihtonsa saavien yritysten kohdalla pinta-alapohjaiseksi	ei suoraa vaikutusta valtion kassaan	erittäin suuri merkitys

7. Väyläverolle pysähtymään kannustava katto: risteilyalusten kohdalla enintään neljä - kuusi pysähdystä verotetaan, kaikki loput ovat verovapaita	positiivinen vaikutus, kun pysähdykset lisääntyvät, kulutus lisääntyy, verotulot kasvavat	satamakaupungeille merkittävä vaikutus, myös työllistävä vaikutus
8. Valmismatkaliiketoimintaa harjoittaville yrityksille mahdollisuus saada vakuutta varten Finnveran lainaa tai pankkitakauksia edullisempia takauksia	hyvin pieni vaikutus	merkittävä vaikutus yritystoiminnan alkuvaiheessa